

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**REPERTO||RIVM LIBRORVM TRI||VM IOANNIS BOEMI DE
OM||NIVM GENTIVM RITIBVS,||**

Boehme, Johann

Augustæ Vindelicorum, 1520

VD16 VD16 B 6316

De Asia Et Celebrioribvs Eivs Gentibvs. Liber Secvndvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98144](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98144)

DE ASIA ET CELEBRIORIBVS EIVS

GENTIBVS. LIBER SECVNDVS.

CAPVT PRIMVM.

ASIA altera tripartita terre pars, appellata ab Asia oce-
ani & Thethios filia Iapeti vxore ac Promethæi ma-
tre, Siue, vt alij volunt, ab Asio Mangi Lydi filio: a me-
ridie per orientem vsq; ad septentrionem protenditur:
terminos habet a meridie Nilum, a septentrione Ta-
naim: tribus alijs partibus tangit oceano, qui ab orien-
te Eous, a meridie Indicus, a septentrione Scythicus ap-
pellatur. Taurus mons mediam quodammodo conti-
nentem diuidit, ab oriente in occidentem excurrens,

Asiæ deno-
minatio

Asiæ quatuor
lata.

Taurus mōs

partem ad aquilonem relinquit, partem ad meridiem, alteram Græci interi-
orem vocant, alteram exteriorē. Mons hic multis in locis latitudinem ha-
bet stadiorum trium milium: longitatem quantam Asia, stadium circiter. xl.
& quinq; milia a transmarina Rhodij ora vsq; ad Indiæ ac Scythiæ extrema
orientem versus. Idem in nomina, ac partes multas diuiditur: quarum aliæ
maiores, aliæ minores ambitus comprehendunt, Tam latum autem & pa-
tens dicunt esse, quicquid terre Asiæ nomine continetur, vt Aphrica & Eu-
ropa reliquæ duæ partes non magis complectantur, q̃ hæc sola: Cælo t̃pato
est, solo fertili, & propterea omnium animantium genere cultissima. Prouin-
cias siue regiones multas habet: vbi Aphricam aspicit Arabia est: regio inter
Iudæam & Ægyptum triplex, vt Plinius refert, vna Petrea, a septentrione &
occasu Syriæ inserta, cui a fronte deserta prætenditur Arabia, a meridie al-
tera, quæ foelix nominatur. Quidā etiam Panchaiam & Sabeam adiungunt.
Arabia dicta ab Arabo Apollinis ex Babylone filio. Arabes longe lateq; dif-
fusi diuersis moribus viuunt, & cultibus plurimis, crinibus intonsis mitrata
capita habent redimitu pari, pars rafa incutem barba. Artes haud ab vno in ali-
um transferunt, sicut apud nos, sed in patrijs quisq; permanet institutis. Qui
maximus est natu, is in totam gentem regnū obtinet. Quæ possident vniuer-
sæ sunt cognationi cōmunia, vna omnibus vxor. Qui primus domū subierit,
posito ante ianuam scipione, cum ea congregit, cum grandiori natu perno-
ctat: ita omnes omnium sunt fratres. cœunt cum matribus & sororibus pecu-
dum ritu. Adulter capite plectit: alterius sanguinis congressus pro adulterio
est: domestici in vniuersum legitimi habent. Conuiuia fere terdeni celebrāt,
& in his Musicæ artis duo nō imperiti, consanguinei sibi inuicem ministrāt.
Vrbes & oppida sine mœnibus pacate in se agūt. Sesamino oleo vtunt̃ bea-
tissima alioqui rerū vbertate. Quiū greges candidi velleris: grandiori statura
boues: equis oī ino carent: quorū desyderiū adimit chamelorum copia: Aurū,
argentū & plura aromatu gna terre peculiaria. Æs, ferrū, vestis, purpura, cro-
cus, costus, toreumata aliūde aduehūt. Defūctorū corpa stercore abiectiora.

Tauri mōtis
dimensio

Magnitudo
Asiæ

Arabia tri-
plex, Petrea
Deserta, foe-
lix

Arabia vñ
appellata
Arabum mo-
res
Artes haud
ab vno in ali-
um transfe-
runtur.
Vniuersæ co-
gnatiōi vna
vxor.
Cū mīlibus
& sororibus
cœunt Ara-
bes
Adulterium
& poena.
Musica in
conuiujs
Equi nulli in
Arabia
Diuidit̃ agas-
bia

Costus, i.
radix illa
est arbuti
scilicet ma-
gni odo-
ris
Toreuma
est opa
scilicet vñ
relata

De oim gentiū ritibus.

Sepultura Regum cadauer sterquilinijs sepeliunt. Fidem inter homines, vt qui maxi-
Fides Arabū me, seruant, quam hunc in modum dant. Quoties foedus inire volunt, alius
& dandi rit⁹ quidem medius inter vtruncq; stans, acuto lapide ferit volam iuxta maiores
 digitos ipsorum, qui foedus ineunt: deinde sumpto flocco ex vtriusq; vesti-
Vrania & mento, inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inun-
Dionysius gendum inuocans Dionysium & Vraniam, hoc acto, idem, qui fuit seque-
in foedere in ster foederis inter amicos contrahendi, vadatur hospitem, aut forte ciuem, si
vocantur cum ciue res agitur. Quod foedus, & ipsi, qui amicitiam contraxerunt, serua-
Ignes myrra re iustum censent. Myrrhæ sarmentis ignes fouent: quorum fumo satis noxio
Arabes nu- nisi odore cremati storacis occurrant plæruncq; incurabiles morbos contra-
trunt hunt. Cynnamum per sacerdotēs legitur: hostijs prius caesis, quas quum lita
Cynnamu uerint, obseruatur, vt messis, nec ortum solis anticipet nec egrediatur occa-
molis per sa sum. Quisquis principatum tenet sarmentorum strues hasta diuidit, quæ sa-
cerdotes. crata est in hunc vsu: atq; ita portio manipulorum etiam Soli dicatur: quæ,
Cynnamu si iuste diuisa est, radijs inflagrata incendium sponte concipit. Vmbra, quæ
qualis in oēs nobis dextræ sunt, illis sinistrae. Pars eorum, quibus asper victus est, angues
partitio edunt. Nulla illis animi vel corporis cura; ac propterea Ophiophagi nomi-
Vmbra apd nantur. Nomadibus vsus Chamelorum frequens, his pugnant, proculq; one-
Arabes ra exportant, lacte & carnibus vescentes. Fluius quem accolunt auri ramen-
Ophiopha ta habet, id non confluunt artium inscitia. Debæ & ipsi pastores, colunt iidem
gi serpentū & agros aliqua ex parte: gens auri abundans inter glebas temere iacentes au-
comestores, reas pilas in glandium magnitudine reperiunt: quibus lapillis affabre inter-
Nomades iectis monilia conficiunt haud iniucunda aspectui, ea collo & manibus indu-
Debæ diui cunt. Vendunt aurū finitimis triplo æris precio: argenti duplo: cum auri con-
tes auri temptu: tum eorum desiderio, quæ commercio parantur. Proximi his Sa-
Auri appre- bai thure myrrha & cynamomo diuites: & in ora huius terræ Balsamum
ciatio nasci quidam prodiderunt. Habent & palmas odoriferas, & calamum. Ser-
Sabæi thure pens ibi palmari longitudine /soethalis fere eius morsus, in arborum radici-
ac myrrha o bus cubat. Odor nimius rerumq; fragrantia stuporem sensibus inducit, quem
pulenti bituminis suffitu, & hyrci barba leuant. Penes regem omnis iudicandi ratio
Odor & re- Sabæorum plærq; sunt agricolæ: aromata alij legunt. In Æthiopiam ob ne-
rum fragran gotia nauigant nauigijs corio contactis. Cynamomum & Castiam lignæ ma-
tia in Sabæis teriæ loco igni adhibent. Huius gentis metropolis est, quam Sabam appe-
intolerabil. lant, supra montem sita. Reges ex generis successionē habent eos, quibus
Exercitia Sa multitudo honores distribuit bonis malisq; immixtos. Regiam nuncq; exire
baorū audent, ne a turba hominum lapidibus veteri quodam deorum responso ob-
Ignis nutri- ruantur timentes. Sabæ, vbi regia est toreumata argentea, aureaq; omnis ge-
menta p̄cio- neris poculorum habent. Lectos in super tripodasq; argenteis pedibus, cæte-
fissima ramq; supellectilem vltra fidem sumptuosam. Magnis quoq; columnis por-
Reges Sabæ ticus fulciuntur: quarum capita, tum argentea, tum aurea existunt: laquearia
orum regia vero, ac portæ aureis phialis, preciosis lapidibus intermixtis totius domus
exire nō au sumptuosissimum ornatum ostendunt. Alia enim auro, alia argento: quædā
dent. lapidibus splendent. Nonnulla, tum elephantorum dentibus sunt exulta,

Sequitur.
 medius in
 teralcerā
 res
 Vadat. i.
 fide iubet
 obligat.
 Storacis. i.
 huius auro
 maris

Ramenta
 i. particu-
 las
 Pilas. i.
 massas

Calami
 aromati-
 cum

Suffitu. i.
 fumigatio
 one

Calia aro-
 ma illud

Saba gen-
 tis regia
 Tripodas
 i. mensas
 trisi pedis.
 Laqaria. i.
 trabes.
 Phialis. i.
 vasis pota-
 torijs

tum multis præterea rebus alijs, quæ plurimi apud homines extimantur. Et eam sane multis sæculis perpetuam habuere felicitatem. Absuit enim ab eis penitus, quod multos in præceps dedit ambitio per auaritiam aliena possidendi. Nec Garrai his minus opulenti, quorum fere suppellex omnis ex auro est & argento: ex his & ebore domorum limina, tecta, parietes construunt. Nabathæi omnium continentissimi, in quærendis opibus mira gentis industria, sed in tuendis multo maior. Qui rem domesticam minuit publice multiplicatur, contra honore afficitur, qui patrimonium auxit. Gladio, arcu, lancea & funda in bello plurimum etiam bipennibus Arabes utuntur. Dira Saracenorum gens pestis illa hominum teterrima inde sumpsit originem. Abiitque (ut credere est) pars Arabum maxima in Saracenicum nomen: ceterum veterem appellationem nunc quoque tenent, qui circa Ægyptum habitant, raptu plurimum viuentes, equorum celeritate freti.

De Panchaia & moribus Panchaiorum. Cap. II.

Panchaia Arabiæ regio, Diodorus Siculus insulam esse dicit, ducentorum stadiorum latitudine: tres in ea nobiles vrbes enumerat, Dalidam Hyracidam & Oceanidam, Regio omnis, quæ vbi arenosa fructifera est. Vini maxime abundans & thuris, quod in ea adeo excreuit, ut per vniuersum orbem satis faciat deorum sacris. Fert etiam myrrham plurimum, & alia varij generis aromata, odorem præbentia, quæ Panchai legunt, & Arabis mercatoribus vendunt: a quibus alij precio sumptas, in Phœniciam, Syriam, & Ægyptum transuehunt: inde a reliquis orbis mortalibus important. Curribus in bello Panchai utuntur more prisco. Politia eorum trifariam partita est. Primum locum sacerdotes tenent, quibus addunt artifices, Secundum agricolæ habent Tertiū milites, quibus pastores adijciunt. Sacerdotes omnium sunt duces, quibus & controuersiarum iudicia & publicarum rerum arbitria permixta, mortis poena tantummodo excepta. Rustici agros colunt: fructus omnis in commune conferentes. Qui ex eis optime videntur agro colendo vacare: hi usque ad numerum decem ad ceterorum exhortationem distribuendorum fructuum iudices a sacerdotibus legunt. Pastores tum ea, quæ ad sacra pertinent, tum reliqua in publicum alia numero, pondere alia, cum omni ferunt diligentia. Nil cuique priuatum est, domo atque horto exceptis, sed tum vectigalia, tum cætera sacerdotes percipiunt: æque illa, prout usus fuerit, dispartientes, ipsis duplicem conceditur. Vestibus induuntur mollibus. Oves enim apud eos plurimum ab alijs differunt mollitie. Ornamenta aurea non tantum mulieres, sed etiam viri deferunt: torqibus collum ornantes: armillis manus: aures more Persarum inauribus: pedes nouis ac varij coloris calceis. Milites patriam armis tutant. Sacerdotes ultra reliquos delicijs vacant: vitam ducentes mundam ac sumptuosam: Stolas lineas maxime tenues, ac delicatas: quandoque etiam vestes ex molliori lana contextas induunt. Mitras insuper gestant auro intextas. Sandalijs pro calceamentis varij coloris utuntur: summa arte factis. Ferunt & aurea (mulierum more) præter in aures, ornamenta. Hi maxime deorum incumbunt cure/hymnis & laudibus eorum gesta recensentes: genus eorum a Ioue mansisse narrant, quum in Panchaiam venisset: quo tempore inter homines versatus orbi imperauit.

Auaritia possidendi aliena regnorum disturbium. Garrai auro & argento abundantes. Nabathæi parcissimi.

Saracenorum gens in Arabia sumpsit exordium.

Thuris in panchaia copia.

Panchaiorum negotiationes

Politia Panchaia trifariam partita. Sacerdotes Panchaiorum dignitas.

Nihil Panchaia priuatum.

Vestitus panchaia.

Ornamenta

Milites. Sacerdotes panchaia delicijs dediti. Sacerdotum Panchaia vestitus Iuppiter in Panchaia exulatus.

Oues

Mitras Sandalijs

De oim gentiū ritibus.

Sacerdotib. Referta est ea patria auro, argento, ære, stanno, ferro: quorū nil extra insulam
sacri locum asportari licet: neq; vero sacerdotibus extra locū sacrum proficisci fas est:
exire nō licet ultra deprehensum interfici licet: Dona plurima aurea atq; argentea dijs a
Templi mi- longo tempore oblata in templo seruantur. Valuæ, eius structura mirabili au-
ra magnifi- ro, argento, ebore, sunt decoræ: dei lectus sex est cubitorū longitudine, qua-
centia. tuor latitudine, aureus totus, opificio splendido, ac venusto. Simili modo
Templū vlt- & dei mensa tum magnitudine tum pari impensa splendoreq; iuxta lectum
tra fidem in posita. Templum ingens ex albo ædificatum lapide, magnis sculptisq; suf-
gens fultum columnis, duorum iugerum longitudinem, cui æqua est latitudo cō-
plectitur. Permagnæ deorum statuæ summa arte fabricatæ templum exor-
nant, circum sacerdotes, quibus sacrorum cura demandata est, domos habent
Ager circa Ager qui circumiacet stadys ducentis dijs sacer est, cuius vestigal in sacri-
templū dijs fieri. cqs consumitur.

Opificio
i. opificiū
opere

Vestigal
i. uentus

De Assyria, Assyriorumq; viuendi moribus. Caput Tercium.

Assyriæ fi- **A**ssyria regio Asiæ ab Assur filio Sem, vt Augustinus ait, appellata: ho-
nes. die Syria dicitur, habens ab ortu Indiam, ab occasu Tygrim fluiuium
In Assyria a meridie Mediam, a septentrione Caucasum montem. Rare in Assy-
rare pluit ria pluit: quicquid in ea frumenti prouenit fluminis irrigatione paratur, nō
Vberitas As- sua sponte, vt in Ægypto, sed accolarū ingenio & labore: tanta aliqñ vber-
syriæ tas vt ducena vulgo, & vbi eximie ferax est, trecentena messe redundet tel-
lus: quatenum digitorum latitudine tritici & hordei folia sint. Sesami &
mili proceritas instar arborū attollatur, quæ omnia sibi explosata: cunctan-
tius tamen Herodotus memoranda censuit, velut parū credibilia: si ijs, qui
ea non viderint, talia proderentur. Palmis vescuntur, ex quibus mel & vinū
Mel & vinū conficiunt. Fluvialibus natrigijs vtuntur, in speciem clypei orbiculatis, non
ex palmis puppi, non proia discretis, quæ super Assyrios in Armenia salicibus texunt,
Nauigia As- crudo corio exteriori parte obducto. Amiciuntur Assyrii duabus tunicis li-
syriorum nea vna ad pedes demissa, altera linea breui, candidaq; stola his super inie-
Vestitus As- cta: calceos pedibus inducunt, quales Thebani solegerunt: alunt comas
syriorū. mitraq; redimunt: vnguentis delibuti in publicum exeunt. Anulū signato-
Anuli vsus rium singuli habent: & sceptrum affabre factum, cui malum, aut rosa, aut li-
Absq; sce- lium, aut aliud simile sit impositum, sine insigni aliquo id gestare indecorū
ptro in pub- ac turpe creditum. Ex legibus, quibus ea gens vsa dicitur, ea mihi res memo-
licum nemo rabilis visa est, q; virginēs iam maturæ viro in publicum productæ, singulis
prodit Attende ri- annis, ijs venales proponebantur, qui vxores ducere vellent, dabanturq; pri-
tum memo- mo venum formosissimæ quæq;. Quibus minus spectata erat forma: & quas
rabilem non modo non quisq; sibi mercaturus fuisset, sed ne gratis quidem alioqui
Virgines nu- ducturus, ea pecunia, quæ fuerat pulchrioribus venditis in publicū redacta,
biles uenum expolitæ. connubio locabantur. Herodotus author est; hunc olim morem in Venetis
Illirico finitimis seruatum, idq; fama se compertum habuisse. Ego inquit An-

Delibuti
i. vnti

tonius Sabellicus) tenuerit, ne mos ille gentis aliquando, haud multo plus compertum habeo, tantum affirmare possum. Venetijs, cuius vrbis opes hodie terra marique insigniter pollent, inter præclara ciuitatis instituta, virgines furto conceptas, & ad limen pietatis expositas, ex publico ad nobiles usque annos in operto sub tetrica disciplina institui, quæ sunt elegantiori forma: quoniam sunt ingenue institutæ, aut sine dote matrimonio locari: ipsæ præsertim, qui periculo aliquo, aut graui morbo seruati, votorum damnati, eas sibi in vxores deposcunt. Alij pudicitiam sequuti, aut formam, sine dote ipsas sibi virgines iungunt, modo si sint, qui liberaliter, quas duxerint habituri existiment: aut si nihil horum sit, minus graui dote nubunt, quæ forma præstant, quæ si facie fuerint parum liberali: et si pari disciplina instigant. Altera Babyloniorum lex, quo utilior, eo magis memorabilis, quum nullus ab initio in his esset medicorum usus, lege ferunt comparatum: ut qui ægrotare cepisset, eos de morbo consulerent: qui idem languoris genus passi essent, medicamque ad id leuandum opem aliquam experti. Apud alios scriptum reperio: in publicum ægrotos deferri solitos, legeque cautum: ut qui aliquando ægrotassent, male affectos circumferrent, docerentque singulos: qua ipsi ope potissimum adiuti aliquando morbo defuncti essent. Eorum sepulchra in melle: funebris luctus, qui & Aegyptijs. Qui cum vxore noctu congressus est, nihil prius uterque tangit, quam lotus fuerit. Omnibus Babyloniorum mulieribus olim mos fuit, ex causa quadam in aliqua re venerea cum hospite permisceri: cum turba & cultu plurimo ad illum venientibus, quælibet noto aliquo coronabatur: hospes quam cognoscere volebat posuit super illius genua argentum, quantum sibi videbatur: tum coibat cum ea longe a fano abducta: argentum illud veneri sacrum erat. Fuere in his familie quædam, nulla re alia nisi piscibus victitantes: quos ad solem arefactos, pistillisque tusos & eaque materia asseruata, vndisque respersa, offas conficibant, torrebantque eas in usum panis ad ignem. Tres fuere magistratus, eorum qui iam militia emeriti erant, nobiliorum alius & senum: seniorum regio posito: Fuere etiam Magi, qui & Chaldaei dicebantur tales quales in Aegypto sacerdotes ad deorum cultum instituti: per omnem vitam philosophari, astrorum peritiam tenere, nunc augurijs, nunc carminibus sacris, mala hominis auertere, bono afficere, auguria, insomnia, prodigiaque fida interpretatione explanare. nec foris instituebantur, ut Græci, sed a parentibus disciplinam, velut hæreditarium sortiti: pueri domestice discebant: quia perpetua cura facilis sequebatur profectus: vna constansque dicendi ratio, non varia, & anceps, qualis apud Græcos, ubi qui eam tradere consueuerunt varia de principijs & rerum causis: atque inter se repugnantia differebant. Sed hi mundum communi assensu æternum opinati: neque principium habuisse neque finem habiturum vniuersorum ordinem & ornatum diuina prouidentia constare: celestia corpora non sua sponte, fortuitoque motu, sed lege quadam, certoque numinis iudicio moueri. Astrorum cursum vetusta obseruatione perscrutari: multa ex illorum inspectione mortalibus futura vaticinari. Maximam vim planetis tribuere, præsertim huic, quem nostri Saturnum vocant, Charissimum

Mos a Venetis obseruatus
Venetijs.
Pueri expositi qua cura apud Venetios nutrantur

Babyloniorum lex utilissima circa infirmos.

Sepulchra.
Luctus funebris

Mulieres cum hospite permiscerant

Ichthyophagi apud Assyrios
Magistratus Assyriorum
Magi sive Chaldaei
Magorum officia

Dicendi ratio Chaldaeorum constans.

Mundus æternus habitus a Chaldaeis.

Planetarum obseruatio

D

Votorum damnati, ex vobis liberati

Saturnus

De oim gentiū ritibus.

Solem omnium arbitrari: & cui præcipua adesse virtus. Martem, Venerem, Mercuriū & Iouem præ cæteris obseruari, quoniā velut propriū cursum sortiti, futura ostenderent, tanq̃ deorū interpretes. Quod ipsum vsq̃ adeo per-
Quattuor astra mercurij appellata
 suasum habuerūt, vt quattuor illa astra vno nomine Mercurios appellarent. Sol
 Mars
 Venus
 Mercurij
 Iuppiter
 ventis præterea, hymbribus, æstu, cometis solis & lune defectu, terre hiatu, multis deniq; signis, salubria simul ac pernicioſa prædicere. Imaginari ad hæc alia sydera illis subiecta: & ex ijs quædam nostro hemisphærio alia subterra-
Ex astris caldei futura prædixerunt.
 neo vagari: pari ad hæc cum Ægyptijs errore duodecim sibi deos finxerunt: quorum singulis mensem, & vnum in zodiaco signum tribuere. Multa quidem regibus ventura vaticinabantur: vt Alexandro victoriam cum Dario dimicaturō. Hircanori deinceps Seleuco & alijs Alexandri successoribus: mox & Rhomanis successoribus non pauca, quorum euentus fide nō caruis. Numerant præterea sydera quattuor & viginti: extra zodiacum, ad boream duodecim: reliqua notum polum versus, horum quę appareant ad viuos pertinere arbitrati: reliqua ad eos, qui vita defuncti essent: hæc illi ad alias rerū ambages effuderunt mortalium oculis: vt quę de annorum obseruatione meminerunt quadraginta tria annorum millia a prima suarū rerum memoria ad Alexandri ascensum colligentes, quod impudenti quidem mendacio asserabant, nisi aliquis eam annorum rationem menstruam interpretetur, qualis apud Ægyptios fuit.

De Iudæa & Iudæorum viuendi ritibus, legibus ac institutis. Caput Quartum.

Palestina quę eadem est, quę Iudæa particularis Syrię prouincia, inter
Palestine fines
 Cœlosyriam iacens & Peræam, ad occasum Ægyptiaco alluitur pelago: perfunditur & Iordane fluitio ad orientem solem: hanc terrā bibliaci libri, & Iosephus eos secutus, Cananeam appellant: terram variarum opum diuitem, frugibus fertilem, aquis illustrem, opimam balsamo. In medio orbis constitutam, quo fit, vt nec frigore nimio rigeat, nec calore torreatur. Ob quam elementorum gratiam æstimauerunt Israelitę siue Hebræi gens antiquissima, & apud quam solam a prima hoīs formatōe cœlestis ac veri numinis cognitio cultusq; & primū idioma pmanſit, eam esse, quę patribus olim Abrahæ Isaac & Iacob promissa a numine esset, terram videlicet lacte & melle fluentem, ideo Iosue fortissimi ducis ductū quadagesimo anno postq̃ Ægyptum exissent sue ditionis fœcerunt, vno & triginta regibus in ea potentī manu deuictis. Leges Israelitę tenent, ac scdm eas viuunt, quas a Mose primo suo duce acceperunt quamuis & multis ante Mosen sæculis absq; lege aliqua scripta pie sancteq; vixerint, veritatem diuinis oraculis animiq; acumine & magnitudine consecuti. Existimabat eximius ille theologus Moses nullā ciuitatem sine iuris, & æquitatis cultu diutius consistere posse: iam quum honorum præmijs, & impiorū supplicijs suos ad amplexandā virtutem, & impietatem fugiendā, satis exhortatus esset: eādem, super decem illa

Cananea terra lacte & melle fluens. Hebræi siue Israelitę gens vetustissima

Terra Abrahę & semini eius promissa.

Leges a Mose Iudæis promulgatę.

Decalog⁹ in monte Sina datum

legum capita duabus tabulis ad Sinam perlata, alias populo leges ciuiliaq;
instituta promulgauit. Hæ quæ adeo multæ sint, vt solè integrū librum præsta
re possent: memorabiles tantū hic ponam, cæteræ a Iosepho bibliacisq; li
bris petantur, Sanxit Moses, vt pueri ab infans leges discant: quū disciplinā
ille in se optimā contineant. Qui dei nomen blasphemā læserit, per diem
suspendatur, insepultus abijciatur, vt ex meretricia pecunia sacrū nullum fiat.
Septem sint in singulis vrbibus principes, qui iusticia & prudentia cæteros
antecellant, vt duo cū his leuitici ministri iudicent. In re iudicanda aut si, qd
rectus sit, iudicibus parum liqueat, Pontificis, & senioris arbitrio res tota de
cernatur. Ne vnus testis recipiatur, ac ne duo quidem, nisi horū prius sit spe
ctata fides. Tres rite testimoniū dicant. Sed ne mulier testis sit, neq; manci
pium, qd in hoc fortuna, leuitas in illa merito suspecta habeatur. Præterea ne
ex conlitis arboribus aliquid ante quartū annū attingatur, vt tunc ex frugi
bus decimæ dentur. Propinqui & hospites nōnihil percipiant, quod reliquū
fuerit agricolatoris sit, vt semina munda non mixta terræ condant, qd dissimi
lium cōiunctione terra non gaudeat, vtq; viator non a fragibus arceatur: sed
quantum volet ex his legatili lectas præsens vsus exigat. Si pudor obstat vi
tro accersat. Quæ turpem quæstū fecerit, alteriue nupserit vxor ne ducatur.
vt puella pro virgine ducta, si corrupta sit corpore reperta, flagitiq; conuicta
lapidibus obruatur, aut viua cremat. Si quis virginem alteri desponsatā, nō
inuitā vitauerit vterq; extremo supplicio afficiant. Si vis illata fuerit iniuriæ
author poenam luat. Quæ sine liberis vidua relicta est fratri defuncti cōiugis
nubat, ex eoq; matrimonio in successionem generis prolem tollat: si eam du
cere nolit causam apud seniores dicat. Si causam probauerint, cui volet illi nu
bendi facultas sit, vt luctus in trigessimū diem extendat, sat esse id tempus sa
pienti ad lachrymas. Filius si parentibus iniurius fuerit extra urbem suspen
datur. Hostis bello prostratus nō insepultus iaceat. Si pignus ab inope credi
tore acceperit ante noctem restituat. Qui nō fuerit soluendo apud eum, cui
debet, seruitutem seruiat. Si quis contribulem emerit, emptus sexto mōx an
no liber existat. Qui aurū aut argentū inuenerit, inuentū palam præconis vo
ce faciat, vt aberrans pecus ad magistrū gregis reducat. vel, quoad dominus
existat, custodiat. Qui in iudicio litigatorem pcesserit, reus talionis sit. Si do
mum, relatus expirauerit, qui pcessit innoxius sit. Vt Israelitarū nemo uene
na conficiat, neq; confecta aliunde emat. Qui venenū alicui miscuerit sceles
ris conuictus id bibat. Qui oculū alicui per iniuriā eruerit pari clade puniat.
Si taurus quencq; pemerit cornu, lapidibus obruat, eius carnes nō attingant.
Depositū vt sacrū custodiat. ut filius patris scelus nō luat, nec parentib; erit
fraudis, si quid filius deliquerit. Et hæc domi. Militiæ vero illa, ut bellū priusq;
inferat res per legatos aut pcones repetat: si res non reddant, dum placet, rite
inferat. Administrandi belli summa penes hūc sit, qui strenuitate & pruden
tia alios anteibit, vt miles ex omni multitudine fortissimus legat. Si hostis
oblidione premiū frugifera arbores ne lædant. Læse enim si vocem habeant
conuitiū facerent populatori. Rebelles victor ad vnū interficiat. Cæteri quū

Pueri leges
discant.

Blasphemi
suspend. nē

Mgatus iu
dæonū

Tres testi
moniū ferat

Lex de agro
iūctibus.

Attende les
gem acerba.

Vidua sine
liberis reli
cta nubat

Filius paren
tibus iniuri
suspendat

Es inuentū
pclam et

Lex talionē
referens

Venenū mis
cere iudæis
prohibitū.

Leges cæter
ses

Causa

Lux

Miles

Hostis

D ij

De oim gentiũ ritibus.

Sanguine iu victi fuerint tributarij aut vectigales fiant. Nequa mulier belli tempore viri
dei non ves le attingat instrumentum, neq; vir muliebri. Vt vescendi sanguinis vsus in
scuntur vniuersũ Israelitis nullus esset. Lepra infecti, & quibus genitale semen spon
Leprosi & te flueret, ciuitate expellerentur: & in his mulieres septenis diebus, quę men
Gonorrhœi ci struę essent, octauo redirent: totidem dies aberant, qui funestam domum ha
uitate expel berent, vt sacerdos duabus agnis pro eo faciat, qui fluuium seminis per qui
lebantur etem passus est, ipseq; prius frigidam aquam ingrederetur: Paricq; ratione ex
Expiationes piaretur, qui cum coniuge parum legitimis diebus concubuisset. Puerpera
Iudæorũ. xl. dies templo arceatur si marem enixa fuisset, si foeminam octoginta. Qui
Solennis sus ad templi postes constituta in sacerdotis verba iurare cogeretur, nihil legam
pectat: vxor a se pudiciam. Si falleret femore dextro disuncto, vterocq; putrefacto mor
um expur reretur, Si caste iuraret decimo mense puerum sine vteri noxa eniteret: tum
gatio vt sacerdos dei in membrana nomen diluens phialam det iuratę mulieri bi
Adulteri bendum. Adulterio, incesto, sodomiticęq; foeditati capitalem poenam irro
pœna gavit. Vt sacerdos inanco debiliue corpore altaris ascensu prohiberetur: ale
Septenij ob retur tamen sacris oblationibus, vt terra septimo quoq; anno si quando Ca
seruatio naneam Iudæi obtinuissent aratri esset immunis. Quę tellus sua sponte fer
Iobeus pœi ret quinquagesimo quoq; anno, qui Iobeus dicebatur, tribulibus essent &
pitur obser extraneis cõmunia: debite relaxarentur pecunie: libertate serui donarent: præ
uari. dia quę vilius venissent antiquis possessoribus redhiberentur. His ille insti
Cerimonias tutis domi forisq; sub id tempus quo vita discessit Israelitis instruxit. Adhi
rum Iudæo buit & precationem solennem pro eorum successu, qui rite leges & instituta
rum ratio sancte custodirent, contra diras imprecationes in præuaticatores. Postremo
Holocaustũ populum sacramento adegit, vt diuinas & humanas leges, quę semel latę es
sacrificiũ pri sent perpetuo obseruaret: nec si quis violare esset ausus impune factum pa
morum. teretur. Ceterum quia satis constat nullum genus hominum caeremoniarum
Plebæiorũ studiosius magisq; religiosum fuisse vnq; q̃ Israelitę fuere: quę fuerit apud
sacrificiũ illos sacrificandi ratio ab initio instituta operæ precium duco breuiter expli
Inopũ sacrĩ canda. Duobus ab initio sacrorum generibus Iudæi vsi sunt, quorum vnum
ficiũ holocaustum dixere, idq; primores gentis perpetrabant: qui erat sine boue, Annicula
i. vniũ
anni
Piacula de sine agno rem diuinam facturũ, siue quid aliud immolasset, annicula mascu
linquentiũ lacq; esse oportebant animalia aris adhibenda: altaris oram sacerdos victima
 li cruore perfundebat, inde hostiam membratim dissectam super aram con
 cremabat. Alterum genus plebæium, in quo maiora anniculi offerrebant,
 cruoreq; super aram diffuso renes, adeps, omenta imponebantur flammis:
 pectora & crura dextera sacerdotibus dabantur, quę supererant intra biduũ:
 qui rem diuinam fecissent elutabant. Inopia si qui premebantur columbas
 offerre, aut turtures duas, quarum hæc in holocaustum abibat, illam sacerdo
 tes sortiebant. Qui imprudens deliquisset, huic annicula agna erat, aut hędus
 piaculum. Qui occulti sibi criminis fuisset conscius, ex præscripto legis cæso
 ariete expiari oportuit: horum carnibus vesciebantur sacerdotes in templo, Assarium
mensurę
genus.
 tum publicis q̃ priuatis sacrificijs, mundissima farina adijci, in agno assarij

mensura, in Ariete duorum, in Tauro trium. Adhiberi & oleum, quod sacris infundebat. Agnus mane & vesperi publice immolari. Septimis quisque diebus, quæ ipsi ex lege maxime sacræ erant, & sabbata dicebantur, geminatae hostiaris admovebantur. Principio mensis duo boues cum septem anniculis agnis, ariete vno, & hædo vno piaculi causa. Adhiciebant binos hædos, horum vnus extra fines missus multitudinem expiabat: in suburbana alter delatus, loco purissimo cum totis velleribus cremabatur. Pontifex Taurum in id sacrum, & in holocaustum arietem dabat. Fuerunt & illis alia sacra statim caeremonijs feriisue permixta, quæ fuit. xv. mensis die, quem Macedones hyperueretheum dixerunt, & vertente autumno tabernacula figere. holocausta quoque feriis tenentibus stata quotannis reddere myrrhe salicis palmarum & malipersici ramos, quæ hæc facerent, gestantibus Xanthico mense: unde principium sumebat annus sub plenilunij diem, sole arietem transeunte, quia his diebus ex Ægypto egredi contigisset, mystico agno faciebant. Inde azymorum feriæ, luna itidem plena paucis interiectis diebus celebres erant genti. Tauri duo, aries vnus, agni septem quotidie per eos dies, holocausto cremabantur. Adhiciebatur hyrcus vnus piaculi nomine. Secunda azymorum primitiæ frugum cum olei assario dabantur, & frugum principijs agnus in holocaustum. Erant & penthecostes stati dies, Asarthan id illi tempus vocitabant. i. quinquagesimam fermentatos tum panes ex siccis alphis offerebant. Agnas duas in holocaustum, vitulos duos, arietes totidem, duosque pro piaculo hyrcos. De Iudæis & Mose duce eorum Etnici scriptores ab Ecclesiasticis dissentiunt. Cornelius enim Tacitus, xxi. diurnalium libro egressionem gentis illius ex Ægypto non diuinę voluntati, sed necessitati tribuens scribit. Orta per Ægyptum scabiæ & pruriginis fœda Bocchorim regem in Hamonis templo remedium petiisse iussu regnum purgare atque illud hominum genus deis inuisum alias in terras ablegare: quo expulso, vbi ingens scabiosorum colluuiis vastis in locis relictis consedisset, cæteris per lachrymas torpentibus Mosen vnum exulum monuisse, ne quam deorum hominumque opem expectarent. sed sibi, ut duci crederent, assensum esse, atque omnium ignaros fortuitum iter arripuisse: sed nihil æque, quæque inopia laboratos tum iam haud, pcul exitio totis campis, pcubuerat, vidisse agrestium aliorum gregem e pastu in rupem nemore opacâ concedere, secutum Mosen, quo sibi in posterum gentem firmare: novos ritus contrariosque cæteris mortalibus indidisse. Profana illic omnia, quæ apud nos sacra, rursum concessa, quæ nobis incesta. Animalis effigiem, quo monstrante sitim, erroremque depulerant penetrati sacratere, caeso ariete in contumeliâ Hamonis. Bos quoque immolat, quem Ægyptij apim colunt. Sue abstinent ob scabiem vitandâ cui animal hoc obnoxium. Septimo die ociant, quia is finem laborum tulerit, deinde blandiente inertia septimum quoque annum ignauie datum: alij honorem eum Saturno haberi ob famem & ieiunia, Panis eorum non fermentat. Hi ritus quo modo inducti defendunt: & quia apud ipsos, fides obstinata, & misericordia in promptu est, sed aduersus omnes alias gentes hostile odium: sepati epulis, discreti cubilibus: plectis

Publici sacrificium.
Sabbatum Iudæis maxime sacrum

Mensis Hyperetheus

Mensis Xanthicus .i. a primis

Azymorum ferie

Penthecostes

De Iudæis & Mose quod et etnici scripti reliquere

Israelitæ ex Ægypto expulsi

Iudæorum ritus cæterorum mortalium ritibus contrarij.

Asinus
Aries
Bos
Sus

De oim gentiū ritibus.

Religio Iu-
dæorum

Pharisæorū
mores.

Pitacia in
frontibus ge-
rebant Phari-
sæi.

In hoīs a bi-
trio q̄ posita

Animas in a-
lia corpa mi-
grare

Animas cū
corpibus in
terre

Essæorū vi-
ta tota mo-
nastica

Oīa Essæis
cōia erant.

Iuramentū
pro piurio

Sabbati ob-
seruatio.

lima in libidinem gens, alienarū concubitu abstinent: inter se nihil illicitum, circumcidere genitalia instituere, vt diuersitate noscant, Nec quicq̄ prius imbuunt, q̄ contemnere deos. Animas prælio aut supplicio peremptorū æternas putant: eadem cura & de inferis & persuasio cœlestiū. Contra Egyptij pleraq̄ animalia effigiesq̄ compositas venerant. Iudæi mente sola, vnūq̄ numen intelligunt. Prophanos qui deū imagines in species hominū fingūt. Hæc & multa alia Cornelius Tacitus & Trogus lib. xxxvi. scribunt. Iudæorū sectæ tres a cōmuni reliquorū vita discretę erant, Pharisæorū, Saducæorum, Essæorū, Pharisæi cultu austero, & victu perparco utebant: traditiones suas statuantes quibus traditiones Moſi determinabant. Pitacia chartarū in fronte gerebant, & in sinistro brachio, quibus decalogus inscriptus erat, q̄ dixerat dominus habebis, quasi quid appensum inter oculos tuos & in manu tua, Et hæc phylacteria dicebant, a phylexe, quod seruare est, & thorat legē. Hi etiam maiores fimbrias alijs ferentes spinas eis affigebant, quibus puncti inter eundū memores mandatorū dei fierent. Vniuersa deo deputabant, & Emarmeni. i. facto. agere quidem quę iusta sunt, vel negligere: in arbitrio hominū plurimū esse dicebāt, tamen in singulis adiuuare Emarmenem, quā ex motibus corporū superiorū fieri putabant. Superioribus suis & natu maioribus nunq̄ contrariū respondebant. Iudiciū dei futurū credere, omnem animā incorruptā esse, solas bonorū animas in alia transire corpora vsq̄ ad resurrectionem & iudiciū: malorū autem æternis detrudi carceribus: & quia a cōmuni hoīm habitū diuersi erant, ideo pharisæi dicebant, Saducæi emarmenem negabant deū inspectorem omnīū dicentes, & in arbitrio hominū situm esse vt bonū malūue faciant. Animarū post hanc vitā vel supplicia negabant vel gaudia. Q̄ resurrectionem mortuorū futurā negabant: animas moricū corporibus putantes, nec angelos esse dicebāt, solos quinq̄ libros Moſi recipiebant, Ipsi seueri nimis erant, nec inter se sociales, ob quā seueritatem Saducgos. i. iustos se nominabant. Essæi vero in omnibus monasticam agebant vitam: nuptias & scēminarū congressum omnino fastidientes, nō quia coniugia & hominū successionem censerent perimendā, sed cauendā intemperantiā mulierū, nullā earum fidem seruare viro putantes. Omnia habebāt cōmunia. probra vnguentū & balneū ducentes, squalorem decus putarent, dūmodo in veste candida semper essent. Nulla eis certa ciuitas, sed in singulis domicilia habebant. Ante solis ortū nihil profanū loquentes, Solem, vt oriretur, orabant, post vsq̄ ad quintā horam operantes, loti corpus in aquis, simul & cū silentio edebant. Iuramentū habebant pro piurio. Sectę suę neminem adhibebant, nisi sub annua pbatione. Recepti aut̄ ad se post annū, duobus alijs annis mores probabant, deprehensum in peccatis a se pellebant, vt herbas pecorū more decerpens, vsq̄ ad obitū pcniteret. Quū decem sederent, nullus nouem inuitis loquebat. Spūere in mediū, vel in dexterā partem sui vitabant. Adeo sabbatū obseruabant, q̄ nec eo die aluū purgarent. dola- bram ferebant ligneū, quo in loco secretissimo fodiebant terrā ad aluū purgandū: dimissa veste, diligenter se contegentes, ne splendori diuino facerent

Pitacia. i.
schedulas
siue mem-
branas

Phylate-
ria

Emarmeni
.i. facto

Saducæi
.i. iusti

Terra
us ro-
tus

Malis
pomis

iniuriā; ob id etiā statim foueam replentes: viuebant q̄ longissime ob victus simplicitatem. Palmis em̄ victitabant. Pecunię eis nullus vlus erat. Mortem pro iusticia iudicabant meliorem. Animas omneis a principio creatas pro p̄p̄ibus incorporari: exutas bonas corporibus vltra oceanū degere, vbi sit reposita eis perfructio, ad orientem magis malis procellosa, & hyberna loca delegantes. Erant in eis qui futura prędicerent, quidā coniugibus, sed moderate operam dabant: ne si a mulieribus abstinendū arbitrarent, genus humanū deficeret, Syriam hodie Gręci inhabitant, qui & Griphoni dicunt, Iacobitę Nestoriani, Sarraceni, duęq; Christianę pietatis gentes Syriani & Marouini. Syriani Gręcanico ritu sacrificant, parueruntq; aliq̄ diu Rhomanę ecclesię. Marouini sentiunt cum Iacobitarū gente. Horū lingua & literę, quę & Arabum. Ad Lybanum montem habitant hęc piorum hominum genera. Sarraceni circa Hierosolymam strenui in bello, gaudent agrorū cultura, Syriani inutiles. Marouini pauci numero, sed viri pugnacissimi.

Victus parsimonie.

De aia effigium opinio.

Asia exutarum corporum merita.

De Media Medorumq; moribus. Cap. Quintum.

Media Asię regio a Medo Medeg & Egei Atheniensium regis filio appellata, & populi Medi dicti, vt Solinus refert: Iosephus autē a Medo Taphet filio dictos fuisse scribit. Hęc regio, vt Ptolomæus habet, a septentrione mari Hyrcano terminat, ab occasu maiori Armenia & Assyria, a meridie Perside, ab oriente Hyrcania ac Parthia quę montibus excluditur. Sagittandi equitandiq; studium genti præcipuū ac pene peculiare. Peruetusta & regū veneratio. Tiara pileus, & manicatę vestes ab his ad Persas cum Imperio fluxere. Propriū Medorum regum fuit. Plures vxores ducere, mox & in priuatos translatū vt minus septem habere non liceret. Pulchrum & foeminae multos habere viros, pauciores quinq; calamitatem arbitrari. Ineunt scedus Medi tum Gręcorum ritu, tum feriendo brachia, quo illi humeris connectunt ac mutuū sanguinem delingunt. Sterilis regio, qua ad septentrionem obuersa est, quo fit, vt ex malis in hunc vsum execatis ac cōtusis massam conficiant, ex tostis amygdalis panem, ex herbarum radicibus vinum, ferinis carnibus plurimum victitantes.

Medie appellatio

Medie fines

Studia gentis.

Mulieres multos viros habent

Fœderis in eundi forma

Victus Medorum

Tiara pileus regum.

Malis, ferinis,

De Parthia & Parthorum viuendi moribus. Cap. Sextum.

Parthiam Parthi Scytharum exules a se vocauerunt terram furto occupatam, a meridie rubrum mare, a septentrione Hyrcanū solū, ab occidua solis plaga Ariam, ad ortum Mediam habentem. Regio est nemorosa montana & inops frugum. Gens ipsa Assyriicis Medsq; temporibus obscurissima. Regnoq; a Medis ad Persas translato, velut vulgus sine noīe, victoribus p̄de fuit. Postremo Macedonibus seruiuit. Procedente dein tpe, ea fuit ipsius gentis virtus, hi rerū successus, vt nō tm̄ finitimis imparet, sed a romanis oīm gentiū victoribus bello petita, eos magnis cladib; victos affecerat.

Parthie terræ mini.

Terrę Parthicę cōditō Gens Parthorum

D iij

De omnium gentium ritibus.

Quatuordecim Parthorum regna. Plynii quatuordecim Parthorum regna numerat. Trogus his orientis Imperium attribuit, velut orbis diuisione cum Romanis facta. Administratio gentis post defectionem Macedonici Imperii sub regibus fuit: qui Arsaces ab Arsace primo Rege dicebantur omnes Regum maiestati proximus populorum ordo fuit: ex hoc duces in bello, ex hoc rectores in pace electi. Sermo his inter Scythicum Medumque medius, ex utrisque mixtus: Vestis olim sui moris: posteaque accessere opes, ut Medis, perlucida ac fluida. Armorum Patrius ac Scythicus mos. Exercitum non ut aliæ gentes liberorum, sed maiore ex parte seruerum habent. Quorum vulgus nulli manumittendi potestate permissa, ac per hoc omnibus seruis nascentibus indies crescit, hos pari cura ac liberos suos habent: & equitare & sagittare magna industria docent, ut quisque locuples est, ita magnum regi ad bellum ituro equitatum instruit. Itaque Antonio bellum Parthis inferenti quum quinquaginta milia equitum occurrerent soli DCCC liberi fuerunt. Cominus in acie præliari nesciunt, obsequasque expugnare urbes: pugnant autem procurrentibus equis, aut terga dantibus. sæpe etiam fugam simulant, ut incautiores aduersus vulnera insequentibus habeant: signum his in prælio non tuba, sed tympano datur, nec pugnare diu possunt. Cæterum intolerabiles essent, si quantum his impetus est, vis tanta & perseverantia foret: plerumque in ipso certaminis ardore prælia deserunt, ac paulopost pugnam ex fuga repetunt: & cum maxime vicisse te putes, tunc tibi discrimen subeundum sit. Munimentum equitibus lorice plumatæ, idem & equis, quibus bello utuntur. Auri argenti que nullus olim, nisi in armis usus. Vxoresque dulcedine variegatæ libidinis singuli plures ducunt: nec ullum grauius flagitium, quam adulterium vindicant: ob id mulieribus non conuiuia solum virorum, verum etiam conspectum interdiciunt. Quidam autem, & in his Strabon, coniuges eos suas amicis in matrimonium tradere, ut liberos ex eis suscipiant. Carne non alia vescuntur, quam venatibus quaesita. Equis omni tempore vehuntur, his petunt bella, his conuiuia adeunt, mercantur, colloquunt, omniaque publica & priuata obeunt munia, equo sedentes, atque singulare illud inter ordines discrimen, quod seruilis fortunæ viri pedibus committunt, ingenui equis vehuntur. Sepultura vulgo aurum aut canum laniatus est. Nuda demum ossa terra obruunt. deorum cura veneratioque præcipua. Ingenia genti tumida, seditiosa, fraudulenta, procacia: quippe violentiam viris, mansuetudinem foeminis assignant. Semper aut in externos aut in domesticos motus inque etiam, Natura taciti, ad faciendum, quam ad dicendum promptiores, Proinde secunda aduersaque silentio tegunt. Principibus metu non pudore parent, In libidinem proiecti, in cibum parci, fides dictis promissisque nulla, nisi quatenus expetit.

De Persia & Persarum moribus, ritibus & institutis. Caput Septimum.

Persia Orientalis Regio, a Perse Iouis & Danaes filio dicta: a quo & Persopolis totius gentis caput, Populi Persæ dicti sunt. Hæc regio ut Prolo-

Supplet
esulum

Myricina
ram. i. de
myricis.

meus libro quinto scribit, a septentrione Medis terminat, ab occasu Susiana,
ab ortu solis duabus Carmanijs, a meridie parte sinus Persici: eius oppida
fuere Axima, Persepolis, Diapolis. Caelum Persae Iouem credidere. Solem
quem Mitram dicunt imprimis venerantur: colunt & lunam, Venerem, i-
gnem, tellurem, aquam, & ventos, non aras, non statuas habuere, sed sub dio,
excelsosq; loco sacra operari: cum imprecationibus coronatam hostiam ad a-
ram statuentes, nihil praeter hostiae animam superis dandum existimare, nec
eos etiam quicq; aliud velle: quorundam tamen in ea gente extra focis impo-
nere moris fuit: Igni sacrificantes arida ligna imponunt cortice adempto, &
aruina superiniecta, deinde infuso oleo succendunt, non inspirantes, sed ven-
tilantes: q; si quis autem inspirarit, aut mortuum quid cœnumire in ignem
immiserit morte plectitur. In flumine Persae non lauantur, non micturiunt,
nec cadaver iniiciunt, non etiam spuunt, aut quid calefaciunt, sed aquam hoc
modo religiosissime colunt. In lacum vel flumen vel fontem venientes scro-
bem faciunt, ibiq; hostiam iugulant, cauentes, ne quid proximae aquae san-
guine contingatur, tanq; omnia polluturi: postea carnibus super myrto lau-
ro impositis eas magi subtilibus virgis comburunt: & factis imprecationi-
bus quibusdam, oleum lacte & melle mixtum inspergunt, non in ignem, nec
in aquam, sed in terram imprecationes per multum tempus faciunt, fascicu-
lum virgarum myricinarum tenuium tenentes. Reges creant ex vna familia,
qui regi non paruerit capite & brachijs amputatis insepultus abiicit. Refert
Policritus q; Persarum Regum quicq; suas aedes in monte faciant, & the-
sauros & tributa, quae exigunt ibi recondant, bene administrare rei monu-
mentum. Exigere eos ex ora maritima argentum, ex mediterranea, quae quaeq;
regio ferat, vt colores, medicamenta, lanam vel aliud tale, eodem modo &
pecora. Neminem illi ob vnam tantum causam occidere licet: neq; alicui ali-
orum Persarum quicq; in aliquem ex familia sua atrox agere. Vxores ducunt
singuli multas aluntq; propagandae sobolis gratia, pellicesq; plurimas. Re-
ges praemia proponunt ijs, qui vno anno plures procrearint filios, qui crea-
ti sunt ante quinquennium ad patris conspectum gentili instituto non per-
ducuntur, sed apud foeminas degit: ea praecipue gratia, vt si inter educatio-
nem decedat, nullam e damno patri afferat molestiam. Nuptiae verno aequi-
noctio celebrantur. Sponsus malum, aut chameli medullam, nec super haec
aliud quicq; coenatus, thalamum ingreditur. A quinto anno ad quartum &
vigesimalium discunt equitare, iaculari, sagittare, & imprimis vera loqui disci-
plinarum magistris continentissimis vtuntur, qui fabulas, deorum laudes, vi-
rorumq; illustrium complexas, cum cantu, interdum voce tantum ad vitae
institutionem referunt. Aeris sonitu vocati vnum in locum ad haec discenda
pertendunt. Ratio ab his deposcitur eorum, quae pueri audiuerunt, vocem in-
terim, flatus & spiritum eorum exercentes. Decursione vtuntur, duce sibi
quem sequant, ex principum filiis aliquo ad id lecto, campos, quae decurrant, vt
minimu, triginta habet stadia. Ad aestu & frigus pferendu, torrentiu transiu

Persae confli-
nia

Religio Per-
sarum,

Supposita ali-
am tantu
cupere.

Sacrificandi
ritus

Aqua religio-
sissime co-
lunt

Reges ex v-
na familia
creant Persae

Habitatio re-
gum persaru
in montibus

Tributa Per-
sarum
Regu in sub-
ditos animi
aduersio.

Filij Persaru
in pns cospe-
ctu ante quin-
quenniu non
veniunt.

Studia qbus
Persaru pu-
eri instituunt

Pueri Persarum
in hipo-
dromo exer-
citiu

De oim gentiū ritibus.

Exercitia pu-
erorum
Persarū vi-
tus quidā
nus
exercerentur. in armis & in madidis vestibus perdurant: pascunt: rusticiantur.
Fructibus Terrebinthi, glandibus, piris agrestibus vescuntur, quottidianus
cibus: post cursum cætera scq; corporis agitationes panis durissimus. Carda-
mum, & salis granum, assæ carnes indifferenter, & elixæ: aqua potus. Venan-
tur missilibus telis ex equo arcu & sagittis vsi: vtuntur & funda: ante meri-
diem arbores serunt, radices effodiunt, arma fabricantur, aut lino & retibus
student. Pueri auro exornantur, & imprimis delicijs. Pyropus est illis lapis,
quem summo in honore habent, & ob id mortuo eum apponunt minime,
Nec etiam ignem, ob honorem & reuerentiam, quam illi deferunt. A vige-
simo anno ad quinquagesimū militant: forensem vsus non norunt, neq;
vendunt quicq; neq; emunt. Cetro in Rhombi speciem ad bellū instruunt,
ac præter pharetram sagarim & licas habent, & pileum turritū: squamosum
gestant circa pectus thoracem. Principes Anaxyridem triplum habent, & tu-
nicam manicatam ad genua demissam. intus candida fultura, exterior pars co-
lore infecta, Amictum æstate purpureum, hyeme varium. Tiaras magorum
insulis similes, vulgus duplici muniantur tunica: ad media vsq; crura demis-
sa: circum caput sindonij veli volumen ingens. Lecti & poculorū ornatu ex
auro & argento: de rebus maximis non, nisi medio potu, consultant, eam de-
mum consultationem firmiorem rati, q̃ quæ a sobrijs sit inita. Notū inter se
& æquales, osculo se in occurſu exdpiunt, Qui humiliori sunt fortuna, veni-
entem adorant. Solo sepeliunt corpora, cæra oblinentes. Magos insepultos
abijciunt, auibus laniandos. Cum matribus instituto quodam peculiari co-
eunt: & hi ritus moresq; Persarum fuere. Herodotus & alios quosdam ha-
bet haud memoratū indignos, vt q̃ ridere coram rege, aut sp̃ere nefas du-
xerint, & flagitiosum. Græcos ab his rideri, quibus persuasum esset deos ex
hominibus ortos, quicquid nefas esset facere idem & dicere nefarium arbitra-
ri. Turpe & creditum debere, sed omnium turpissimum mentiri. Cadauera
non prius humare, q̃ a canibus, aut alite traherentur, & quod indecorum sit
cæterarum gentium opinione, parentes inopia adacti vulgo filias prostitu-
bant: quanq; Babyloniorū id propriū esset. Hodie Persæ a Saracenis victi,
Mahometiq; delyrio imbuti in tenebris agunt: bellica olim gens: vt quæ diu
in oriente sit rerū potita, nunc armis desueta, veteri gloria excidit.

De India & Indorum prodigiosis ritibus mori- busq; viuendi. Caput Octauum.

Indiæ magni
rudo & de-
scriptio.

Oppida In-
diæ quin-
milis

India orientalis regio Asiæ terminus, tam vasta perhibet, vt eam tertiam
oim terrarū partem tradant. Pomponius tantū littoris occupare scribit
quantū per q̃draginta dies noctesq; velificantibus cursus est: appellata a
flumine Indo, in quem ab occidentali plaga desinit, a meridionali mari inci-
piens, ad usq; solis occasū porrigit, & a septentrione vsq; ad montē Caucasū
puenit gētes habet multas: & oppidis adeo exulta, vt qdā in ea qnq; milia
fuisse dicāt, nec mirū sit, vel de hoīm, vel de vrbiū copia: quū soli Indi nūq;

Terrebin-
thi. i. fru-
ctibus ara-
borishui.

Cetro. i.
breui scu-
ro
Rhombi.
Sagarim
Anaxyri-
dem
Fultura.

natali solo recesserint. Fluvius memorabiliores Gangem Indum Hypanim, sed omniū maximus Ganges. Terra fauonij spiritu saluberrima in anno bis metit fruges, vice hyemis Ethesias patitur ventos. Vino caret, quamuis non desint, qui hoc quoque Musicanum solum ferre autumant. Nardum fere Australis ora: fert & Cynamomū, piper, & calamum aromaticū vt Arabia & Æthiopia. Ebenum arborem sola producit, Psittacum auem, monoceron bestiam, Beryllis, chrysoprasis, adamantibus, carbunculis, lychnitibus, margaritis, vnionibus, gemmis preciosis abundat. Bingillic æstates, leues auræ, temperius cœlum, vbertas foli, aquarum abundantia. Centum ob id & triginta annorum æuum eorum quidam, vt Musicanī, agunt. Seribus vita aliquanto longior. Indis omnibus est promissa cæsaries, non sine fūco cærulei aut crocei coloris: cultus præcipuus cum gemmis: habitus discrepantissimus alij laneis, alij lineis peplis vestiuntur, pars nudi, pars obscena tantum amiculati, plurimi etiam flexibilibus libris circumdati. Niger vulgo corporis color, in materno vtero tales fiunt, seminis dispositione, quales ipsi sunt qui genuerunt. Genitale semen, vt Æthiopibus, nigrū, statura procera ac valida. In victu frugales sunt præsertim in castris, nec multa turba gaudent: ornatu plurimo vt dixi vtuntur: a furtis magnopere abstinent: legibus vtuntur non scriptis, literas non norunt, sed omnia memoriter administrant, & propter simplicitatem ac vitæ parsimoniam omnia eis prospere succedunt. Vinum non nisi in sacrificijs bibunt: potum ex oriza conficiunt, & hordeo: cibus magna ex parte oriza forbilis est. In legibus & contractibus maximā simplicitatem esse, vel ex eo argui potest, quod non multum sunt litigiosi: nam nec commissi nec depositi iura vlla habent, nec testibus indigent, nec sigillis, sed simpliciter credunt: domum frequentius incustoditam habent, quæ profecto omnia continentia sunt. Cæterum non facile quis admittat, vt quod soli degant, & quod non vna omnibus & cenandi & prandendi hora sit, sed vt cuique libitū sit. Nam ad societatem ciuilemque uitam illa sunt commodatiora. Exercitum præcipue frictionem probant, & maxime strigilibus. Ebeni leuibus corpora expoliunt. In tumulis & sepulchris faciendis perparci. In cultu corporis nimij. Nam & aurum gestant, & lapillis ornantur, & sindonem candidissimam induunt: & umbrellas secum portant, nam pulchritudinem excolentes: omnia faciunt, quæ ad decorandam faciem pertinent. veritatem perinde recipiunt atque uirtutem: atque si senum prærogatiuam nullam tribuunt, nisi prudentia excellant. Multas nuptas habent, quas a parentibus accipiunt, pari bouum emptas, alias obediencie gratia, alias proles ac voluptatis, & nisi castas esse cogant, fornicari licet. Nemo ex Indis coronatus sacrificat, nec adolet, nec libat. victimas non iugulant, sed præcluso spiritu necant, ne quid mancum deo offeratur, sed integrum. Qui falsus testis deprehenditur extremis decurtatur digitorum articulis. Qui membro aliquo quempiam orbauerit, non modo talionis poenam subibit, sed etiam manu truncatur. Quod si quis artificij manum oculumue ademerit, capitale est. Regis corpus empticeque mulieres curant, qui Regem custodiunt, & reliquus exercitus manet extra portas.

Gangus, Indus hypanis Indiarum fluij maximus. Indie vbertas diuitieque admirandæ.

Finis in Indis æstates. Longissima Indis vita.

Habitus Indorum discrepantissimus.

Literas apud Indos nullus usus.

Potus & cibus Indorum.

Simplicitas Indis affectuosa.

Frictio corporis probatur.

Circa cultum Indorum occupatissimi sunt.

Senibus nisi prudentes sint honor nullus exhibetur.

Sacrificia Indorum rorantur.

Falsus testis digitis decurtatur.

Artifices manu aut oculo priuati occiduntur.

De oim gentiū ritibus.

Regis vitā
mulieribus
apud Indos
permissa.

Rex Indorū
in publicum
quā exeat

Rex Indorū
quō venet

Iuppiter plu-
uialis ab In-
dis colit
Indorū gens
in ordines se-
prem diuisa
fuit.
Prim⁹ ordo
phōg hono-
ratissimus

Philosophi
quantū vitē
nō proficiunt.

Secundus or-
do agricolā-
rum liber est

Ordo terci⁹
pastorū est

Quartus or-
do artificū

Quintū mi-
licum
Sextus epho-
rorum .i. in-
spectorum

Si qua mulier Regem ebrīe occiderit, munus habet, vt cum illius successore iungatur: succedunt autem filij: Regi interdū dormire non licet: nocte co-
gitur cubilia per horas mutare, idq; propter insidias. Quum in castris nō est
lape exit: nam & ad iudiciū exit, & audit: & si hora est, vt corpus curet, qd
strigilum sit perfrictione, simul & audit, & a tribus perfrictoribus perfricat:
exit etiam ad sacrificia: Tertiō ad venationem: vbi Bacchico more maxima
mulierum caterua circumfunditur: stipatores foris manent. via funibus ob-
textitur: q; si quis intro ad mulieres prauaricauerit, capite plectitur: pcedunt
eum tympana & tintinnabula. Quum in locis septis venatur assistunt ei duae
tresue mulieres armatę: quum verō in locis non clausis venatur ab elephan-
te sagittat: mulierum aliq; in curribus sedent, quaedam in equis ac elephan-
tis: quemadmodum & militant: omnibus armis exercitatę: multū profecto
a nostris discrepantes. Atq; hęc etiam a rerum scriptoribus dicuntur, q; Indi
louem pluuialem & Gangem flumen, & indigetes genios colant: & quum
eorum Rex capillos abluat solennia celebrent, & maxima dona mittant: diui-
tias suas certatim ostendentes. In septem ordines olim diuisa vniuersa gens
fuit, Quorum primus philosophorum erat, qui ceteris numero pauciores, ho-
nore & dignitate apud Reges longe anteibant. Hi ab omni opere immunes
neq; seruiunt cuiq;, neq; imperant: recipiuntq; a priuatis ea, quibus sacra dijs
faciant, & curam habeant defunctorum, tanq; chari dijs: & quę fiant apud in-
feros pcepue noriūt: propterea dona plurima honoresq; eis impendunt:
multum enim profunt Indorum vitę. Nam anni principio vna conuenien-
tes siccitates, pluuias, ventos, morbos, pcedunt: ceteraq;, quorum cognitio
possit utilis esse: futura enim audientes tum populus tum rex & futura decli-
nant mala, & bonis futuris imminēt. Qui autem philosophus falsa pcedi-
xerit, nullam, pceditq; q; perpetuo silet, pceditq; subit. Secundus ordo est agri-
colarum, qui multitudine superantes ceteros: a bello reliquocq; opere liberi:
solis agris colendis tempus impartiunt. Nullus hostis eos lacessit neq; spo-
liat, sed existimans illos in communi vtilitate versari ab omni iniuria absti-
nent: itaq; soluti metu agricolę terramq; libere colentes, rerū afferunt vber-
tatem. Viuunt autem in campis cum vxore & liberis, neq; in vrbes comme-
ant: dant Regi (omnis enim India subdita est Regibus) tributum, nulli priua-
to licet agros possidere pceder tributum, & quintam quoq; fructuū partem
Regibus impendunt. Tertium ordinem conficiunt omnis generis pastores,
qui neq; in ciuitatibus, neq; in villis morantur. Vtuntur tabernaculis, venatu
ac retibus tutas a feris auibusq; regiones reddunt: hoc exercitio Indiam do-
mesticam pcedant: multis varijsq; tum bestijs, tum auibus sementi agrico-
larum infestis copiosam. Quartum locum artifices tenent: quorum pars ar-
mis, pars rusticiis instrumentis, alij alijs vtilibus rebus fabricandis vacant. Hi
non solum immunes a tributo sunt, sed frumentum insuper a regia percipi-
unt. Quinto ordine milites, sed numeros secundi, belli disciplina exercentur:
omnis ea multitudo armis dedita, tum equi elephantiq; bello apti ex Regia
victum habent. Sextus est ordo Ephorum: hi quęcunq; in India aguntur

Preuarica-
uerit .i.
transierit.

Reges
ingunt

Colere
Indicū

inspicientes regi referunt. Septimo loco existunt, qui publicis consilijs præ-
sunt numero paucissimi nobilitate prudentiaq; maxime insignes. Ex his em
ad regum consilia, tum ad rem publicam gerendam, tum ad res dubias iudi-
candas alciuntur: duces insuper ex his deliguntur, ac principes. has in par-
tes Indiæ politia distributa, haudquaq; licet vnus ordinis virum alterius
uxorem ducere, neq; exercitiū mutare. Neq; enim fas est militem agrum co-
lere, aut philosophari artificem. Sunt & apud Indos statuti principes, qui in
iurias ab aduenis prohibent: si qui eorum infirmentur, conductis medicis
curant; defunctosq; sepeliunt, eorum pecunia proximioribus tradita: ludi-
ces causas cognoscunt, fontes diligenter puniunt. Seruile conditionis apud
eos nemo fuit, q; lege quadam sancitum, neminem omnino seruum esse: li-
beros æquo iure honoreq; haberi omnes, qui assuescerent neq; præstare ce-
teris neq; iniuria quentq; afficere, optime ad omnes fortunæ casus institui-
se vitam, stultum sane videri leges equas omnibus positas fortunas nō eque
omnibus communes esse. Sed quia Indorum gentes multæ sunt, & forma, &
lingua, propter latissimam regionis tractum, diuersæ, non idem, quos de-
scripsimus, moribus æque omnes viuunt, sed quibusdam etiam incultiori-
bus. Eorum qui auroram spectant aliæ rei pecuariæ deditæ sunt, aliæ non.
Item aliæ in palustribus fluminibus habitantes, crudis vescuntur piscibus. ad
gressi, & arundineis nauigijs exceptant. Singula autem nauigia e singulis a-
rundinis internodijs sunt: isti ex Indis ferunt vestem e tegete, quam vbi e
flumine messuerunt incideruntq; plectentes in modum storea, tanq; thora-
cem sibi induunt. His finitimi auroram versus sunt Indi pecuarij carnibus
crudis vescentes nomine Padæ qui talibus vti moribus narrantur. Quoties
cuius aliquis, aliquaue ægrotat, virum quidem sui maxime familiares in-
terimunt, p dicant illum morbo tabescentem carnes ipsis corrupturum: &
licet se neget ille ægrotare, at nihī ominus isti non ignoscentes necant eum,
epulanturq; Mulieri vero suæ maxime necessariæ idem, quod viro iri faci-
unt. Qui autem ad senium peruenit, eo idem mactato pascuntur. Ideoq; cū
hac de causa, tum quia omnes qui in morbum necantur, non multi sane eo-
rum ad senectutem perueniunt. Est aliorum Indorum hæc diuersa consuetu-
do, vt nullam animantem interimant, vtq; nihil ferant, nec domos parandas
existiment, atq; herba victitent. Est eis semen quoddam milij instar sua spon-
te nascens e terra suo in calyce, quod cum ipso calyce lectū coquunt eduntq;
Quorum quisq; in morbum incidit, i in locum desertum pergit, ibiq; de-
cumbit eius, vel discumbentis, vel defuncti curam gerente nemine. Horum
etiam omnium, quos iam recensui Indorum coitus in propatulo est, sicut pe-
corum. Philosophos habent Indi Gymnosophistas qui, vt Petrarcha scri-
bit, vltimas & vmbrosas regionis partes incolentes nudi (quod ipsum no-
men indicat) ac vagi in solitudinibus philosophabant, ab ortu solis ad occa-
sum perstantes: immobilibus oculis orbem candentissimij syderis contue-
bantur, in globo igneo rimantes secreta quædam: insistebant alternis pedi-
bus toto die feruentibus harenis circa dolorem & frigora niuium & flammæ

Septim^o ora
do consilia
riorum

Statuti prin-
cipes apud
Indos

Apud Indos
nemo seruus
conditionis

Indie multæ
& diuersæ
gentes.

Nauigia In-
dorum ex a-
rundinū in-
ternodis.

Pecuarij In-
di Padæ di-
ti

Ægrotantes
interimunt &
comedunt.

Ad senectus
tempus pe-
cuarum In-
dorum per-
ueniunt

Morlendi i-
tus

Gymnoso-
phiste Ind-
um philo-
sophi

E

tegete, f.
lingulo.

Colvere f.
laticulo

De oim gentiū ritibus.

Bracmana gens. æstus pferebant. Inter quos Bracmana gens fuit, quæ ut Didimus eitis rex, Macedoni Alexandro, qui illam debellare cogitarat, scripsit, pura & simplici vita viuit nullis rerum illecebris capitur. nihil appetit amplius q̃ ratio naturæ flagitat facilis huic alimonia: non quæ luxuriæ sagacitas per omnia elementa perquirir, sed quæ tellus ferro inuiolata producit. Menfas epulis onerat innocuis. hinc est q̃ genera morborum nec nomina numerat diuersa, sed diuturna salute perfruit: opem non precat, alter ab altero vbi viuitur cōmuniter. Inter pares locus nō præbetur inuidiæ, vbi nullus superior est. Omnes diuites facit paupertatis æqualitas. ludicia nō habet, quia corrigenda nō faciat. Leges nullas tenet, quas crimina nulla pferant. Vna genti lex est: contra ius nō ire naturæ. Quæ laborem nutriat, auariciā non exercet, ocium turpe deuorat. Libidini membra ad debilitandum nō tradit, omnia possidet, quæcunq̃ non cupit. Q̃ ferocissima sit pestis cupiditas, quæ solet egenos, quos capit efficere, dum finem inquirendi nō inuenit, sed & magis quo fuerit locupletata mendicat. Solē calefcit, rore humectat, sitim riuo frangit, thorū ministrat humus, Somnū sollicitudo nō rumpit, Mentem cogitatio nō fatigat. In homines sibi similes superbia nō agit imperium, nec quenq̃ vel minima seruitute exigit, præter corpus quod solum animo famulari debere censer. In extruendis domib⁹ igne saxa nō soluit, nec admixtione pulueris cēmenta duriora cōficit: quin potius in defossis telluris speluncis aut concavis montiū latebris habitat: nullos ibi ventorū fremitus, nullius turbinis tempestatem formidat. Tutius se ab hymbre defendere speluncā arbitrat, q̃ regulā, cuius geminus est vsus, dum viuat mansionis, sepulture quando moriat. Nullus ibi preciosus amictus, sed membra papyri tegmine: vel quod verius pudore velantur. Fœminę nō omanur vt placeant, nec sciunt in augenda pulchritudine plus affectare, q̃ nactæ sunt. Ad concubitum nō admonet libido, sed sobolis amor. Bella nō gerit, sed pacem moribus, non viribus confirmat. Nemo parens filij comitatur exequias. nulla extruit instar templorum sepulchra defunctis: nec ingemmati vniis funera combusta recondit, q̃ non honoris esse ducat, sed pœnæ. Pestilentia aut alios corporis morbos, vt dictum est Bracmani nō patiunt, q̃ fœdis actibus cœlum nō temerant, sed semper apud eos tenet natura cum temporibus concordia, & vices suas elementa inoffensa custodiūt. Medicinę remedium parsimonia est, quæ nō solum illapso potest curare dolores, sed etiam procurare ne veniant. Nulla ludicra spectacula affectant, sed theatrum spectare quum volunt: gestorum monumenta relegunt, quæ quū sint maxime ridenda, desunt. Non in fabulis annilibus (vt multi) delectant, sed in pulcherrima mundialis machinæ, & rerū naturalium dispositione. Mercandi gratia pontū classibus nō nauigant. Artem bene loquendi nō discunt. Simplex est apud illos eloquentia, cōmunisq̃ omnibus, solum præcipiens nō mentiri: forum scholasq̃ minime frequentant, quorū doctrina discors, stabile nihil certumq̃ diffinit. In honestate vna gentis pars, alia in voluptate bonum constituit. In cultum diuinum innecuas pecudes nō faciunt dicentes deum sacra sanguine polluiurum nō accipere: cultum potius diligere incru-

Vigilans tenuitas

Bracmani æque oēs diuites

Ferocissima pestis cupiditas.

Speluncas Bracmani inhabitant

Amictus ex papyro

Morbis non infestantur Bracmani

Parsimonia morbos omni nisi curatio.

Fabulis non delectantur Bracmani Eloquentia Bracmanis simplex & vna Religio Bracmanorū.

entum. verbo propitiari orantium, q̄ solum ei hoc cum homine est, sua ergo similitudine delectari. In Cathæis Indis multæ vxores in vnius viri coeunt matrimonium. & is vbi vita discefferit apud grauissimos iudices suâ quæq̄ de meritis agunt causam: & quæ officiorum præ cæteris viro chariorq̄ fuisse iudicantium sententia comprobatur, illa in habitu ornatuq̄, quo cultius se exornare potest, victrix & lætabunda rogum ascendit, ac iuxta mariti cadaver ac cubat, amplexans illud & deosculans suppositis ignibus pudicitie laude contemptis cum coniuge defuncto concremat: cæteræ cum nota & dedecore viuunt. Liberi ab ineunte ætate nō parentum arbitrio tollunt, sed eorum, quibus id negotium publice iniungit, tenerorum infantium illi habitum inspiciunt: ac si qui segnes ab initio, aut parte aliqua corporis debiles deprehenduntur, necari iubent. Connubia nō opibus & nobilitate, sed formæ præstantia conciliant inter se, liberorum magis q̄ voluptatis causa. Consuetudo & apud Indos quibusdam hæc est, vt qui filias præ inopia locare nō possint, in ipso ætatis flore, cum tuba & classicis, quibus bellica significari solent, in forum producant, tum multitudine conuocata puella accedenti primum postiora humerotenus deregat, postea anteriora, quæ quum placita fuerit, & approbata quibuscunq̄ videtur illa nubet. Megasthenes per diuersos Indię montes nationes esse scribit capitibus caninis, armatas vnguibus, amictas vestitum tergorum, ad sermonem humanū nulla voce, sed latratibus tantū sonantes asperis rictibus. Gangis fontem qui accolunt nullius ad escā opis indigent, odore viuunt pomorum syluestrium longiusq̄ pergentes eadem illo in præsidio gerunt, vt olfactu alantur, q̄ si tētiorem forte spiritū traxerint, exanimari eos certum est, & illorum aliquos in Alexandri castris fuisse memoriæ traditum est. Legimus monoculos quosq̄ in India esse, Quosdam etiam tam insigniter auritos, vt aures ad pedes defluant, atq̄ in alterutrā earum decubent quarū duritie arbores conuellant. Quosdam item singulis pedibus, & adeo latis quidem vt vbi se defendi a calore velint resupinati his totaliter inumbrentur. Apud Clesiam legitur quasdam scēminas ibi semel tantū parere natosq̄ canos ilico fieri. Esse rursus gentem alteram, quæ in iuuentia sit cana, nigrescat in senectute, vltra æui nostri terminos perhennantem. Esse etiam perhibent alteram scēminatæ gentem, quæ quinquennes concipiant, sed vltra octauum annum viuendi spacia nō protrahere. Sunt qui ceruicibus carent & in humeris habent oculos. Sunt præter eos iam enumeratos syluestres quidā homines caninis capitibus, hirsuto & aspero corpore, stridore terrifico. Sed hæc & alia id genus, quæ de India & gente eius memorant, quoniam magna est opus fide, vt pro veris recipiantur, quam ne in ijs quidem, quæ sunt pene oculis admota, nisi grauate adhibent, qui aliena legunt scripta, partius sunt referenda. Cathaini hodie eam Indiæ partem, quæ inter Gedrosiam Indumq̄ fluitium sita est, atq̄ ab his modo Cathainum appellatur, inhabitant. Scythicum genus hominum, & in quibus magna morum mutatio facta videri possit, si vera sunt, quæ Armenius Aitonius de illis perdidit in historia, sagacissimi sunt inquit: aiuntq̄ se solos hominum duobus luminibus cernere cæteros mortales.

Cathæi Indi
vxores mul-
tas habent

Vxorū caris-
sima cum de-
functo viro
cremat

Att. mirabi-
lem nubē di-
morem

Monstruosæ
Indiæ gētes.
Cynocephali
in India.

Homines odo-
re solo viuē-
tes

Monoculi in
India

Homines auri-
tissimi

Monopedes
in India.

Mulieres se-
mel tantū pa-
rientes

Mulieres quin-
quennes con-
cipientes

Homines cerui-
cibus carentes

Homines oculis in
humeris habentes

Cathainorum
mores

Sagacissimi
mortaliū Cathaini

De oim gentiū ritibus.

Hōies natu-
ra imberbes

Cathainorū
religio

Leges scri-
pras Catha-
ini nō hūc

Moneta pa-
pyracea in
vsu
Supellex oīs
ex auro &
argento

les aut cæcos esse, aut altero oculo captos, magnū ingenij acumen, sed iactan-
tia maior. Persuasum est vniuersæ genti, se cæteris mortalibus artium subti-
litate & scientia longe antecellere. Candidum genus hominū, paruis oculis,
natura imberbes, literis vtuntur Rhōmanis quadratura similibus, alij alio su-
perstitionis aguntur delirio. Cæterum omneis veræ pietatis expertes. Solem
adorant hi, illi lunam, quidam fusiles statuas, nōnulli bouem: variaq; per hæc
monstra, sparsa est gentis superstitio. Non scriptas leges, nō fidem norunt vl-
lam: & quum in opificijs mirum sit gentis acumen, nulla tamen his rerū di-
uinarum noticia. Timidum genus hominū, mortemq; formidans: gerunt ta-
men bella magis ingeniose, q; fortiter: sagittis in pugna vtunt, telorumq; ge-
neribus, quibusdā hominibus aliarum gentiū minime notis. papyracea mo-
neta in vsu, quadrata formā, & in ea regis imagine expressa, quæ si vetustate
obliterari coeperit, absoletam cum recentius impressa in regia cōmutant. Su-
pellex ex auro & argento, cæterisq; metallis, olei inopia insignis, hoc reges
dūtaxat vnguenti loco vtunt. Et de Indis hæctenus, nunc de Scythis, qui sunt
Indiæ contermini, dicendum.

De Scythia Scytharumq; feris moribus, Cap. Nonum.

Scythiæ ap-
pellatio.

Scythiæ qua-
lis gens

Scythiæ de-
scriptio.

Scythæ sem-
per inuicti
pmanerunt

Scyris olim
nulla certa
sedes.

Furto nullū
flagitij gra-
uius.

Auri & ar-
genti nullus
Scythis vsus

Scythia regio septentrionalis, a Scythā Herculis filio, vt tradit Herodo-
tus, dicta, vel vt Berofus, a quodam alio ex Araxæ priscæ, quæ Noë con-
iunx fuit, genito indigenæ Scythæ. Hi olim a primordio paruum patriam
possidebant: postmodo paulatim per virtutem & vires aucti, quū regiones
multas sibi subdidissent, in magnum Imperiū gloriāq; peruenere. Ea pri-
mum natio iuxta Araxim flumen parua numero propter ignobilitatem con-
tempta confedit: nacti regem quendam bellicosum, & militari virtute præ-
cipuū, agros ampliarunt. Montanos quidem vsq; ad Caucasum, campestres
vero vsq; ad oceanum & Meotida paludem, aliaq; loca ad Tanaim vsq; flu-
men, a quo Scythia ipsa longo tractu versus ortum protensa Imao monte
per medium velut in duas Scythias diuidit: quarum vna Scythia intra Imaū
montem dicitur, altera extra: ab alieno Imperio aut intacti aut inuicti Scythæ
semper manserunt. Dariū Persarum regem turpi a Scythia submouere su-
ga. Cyrum cum omni exercitu trucidarunt. Alexandri magni ducem cum co-
pijs vniuersis deleuerunt. Rhomanorū audiuerunt, nō sensere arma: gens & la-
boribus & bellis aspera, vires corporum immensæ. Hæc inter se olim discreta
nō erat, vt pote, quæ neq; agrum coleret, neq; tectum sedesue haberet vllas,
per solitudines & inculta vagabatur loca, armenta pecoraq; præ se agens, cō-
iuges & liberi plaustris vehabantur. legibus nullis obnoxia, iusticiā sponte
colebat, nullum furto grauius in tota gente flagitium fuit, vt quæ non parie-
tibus aut septis armentum circumdat, sed in propatulo habeat. Nullus ipsi
aut auri, aut argenti vsus. Lac & mel in cibatu frequens: contra frigora & rigo-
res ferinis pellibus murinisq; corpora cōmunibat. Laneus vsus ac vestium i-
gnotus genti: erat is sane viuendi ritus frequens Scythis, sed non omnibus:

placitum eorum, ut loco plurimum distantes, sic ab inuicem vita diuersi, veluti
peculiares inter se fouebant mores, de quibus postea dicemus, ubi adhuc co-
munes quosdam dixerimus. Gaudent Scytharum plures humana cede, quem pri-
mum virum in bello vir Scythia coeperit, eius sanguinem potat, quoscunque in
prælio interemerit, eorum capita regi offert: nam capite ablato fit prædæ, quæ-
cunque coeperit particeps, alioquin expers, caput hoc modo præcidit in orbem
illud amputat circa aures verticeque sumpto excutit, deinde pellem detrahit,
& ubi sicut bouis corium, manibus molliuit, tanquam mantile possidet, eaque & ha-
benas equi sui appensa gloria: qualiæ mantilia ut quisque plurima habet, ita
vir præstantissimus iudicat. Multi etiam sunt, qui coria hæc humana, tanquam bru-
torum, consuunt, quibus pro amiculis induant. Cætorum hostium manus dex-
tras cum ungibus excoriunt quidam, atque cum his pharetrarum opercula obdu-
cunt. Nonnulli totos homines excoriatos coria super ligna extenta supra equos
circumferunt. Capita dicto modo excisa exterius crudo bouis corio superdu-
cunt, interius inaurant etiam, qui ditiores sunt, & pro poculis vtunt: hospiti-
bus, qui ad eos veniunt, viri alicuius existimationis exhibent, referuntque illos
a se esse superatos, id strenuitatis loco ponentes. Semel quotannis singuli re-
gionum principes vinum crateri miscunt, de quo Scythæ omnes hostium ho-
micide bibunt, nemo gustat, qui nihil præclari operis ediderit, sed sine ho-
nore seorsum sedet, quæ res apud eos maxime est ignominia, qui vero com-
plures cædes fecerunt, hi duobus pariter, quos habent, calicibus potant. Deos
hos solum propiciant & colunt vestam ante omnes, deinde Iouem ac Tellu-
rem existimantes Tellurem Iouis coniugem esse, post hos Apollinem, &
coelestem Venerem, Martem & Herculem: nulli tamen ex his simulachra,
aras & delubra facienda putant præterquam Marti, cui ex captiuis centesimum
quemque immolant, cæteris tum alia pecora, tum præcipue equos, suos pro ni-
hilo putant, quos nec alere omnino in sua regione voluit. Rex in quos mor-
te animaduertit, eorum ne liberos quidem relinquit, sed vniuersos mares in-
terficit, foeminis nihil legis. Fœdera cum quibuscunque ineunt Scythæ, hoc mo-
do, infuso in grandem calicem fictilem urino, commiscunt eorum sanguinem,
qui fœdus ferunt percutientes cultello, aut incidentes gladio aliquantulum
corporis, deinde in calice tingunt, acinacem sagittas, securim, iaculum, hæc
ubi fœcerunt, sese multis verbis deuouent, postea uinum epotant non modo
hi, qui fœdus fœcerunt, sed etiam comites hi, qui sunt maximæ dignitatis. Re-
gum sepulchra apud Gerros sunt, ubi Borysthenes iam nauigabilis est. Ibi
quum rex eorum decessit ingentem scrobem effodiunt, forma quadrata de-
hinc mortuum accipiunt, corpe in crato, aluo euulsatoque expurgato, quâ silere
contuso & thymiamate apique semine & anisi quum expleuerunt, resuunt rur-
sus, impositumque plastro cadaver ad aliam gentem ferunt, quod qui excipi-
unt, eadem agunt. Sed regni Scytharum autem decidunt, crinem circumtendent
brachia circumcidunt, frontem nasumque consauciant, sinistram manum sagittis
trajiciunt: postmodo cadaver ad aliam gentem, cui imperitant, ferunt, quæ
ipso comitatur ad eos unde primum uenerant, ubi iam mortuum circumferen-

Homicidia
Scytharum gau-
dent

Humana co-
ria pro ami-
culis concina-
nantur

Ossa capitis
humani Scy-
this pocula
præbent.

Strenuitatis
annuus ho-
nor.

Dij Scytharum
& reli-
gio

Sues Scytharum
non alunt.

Ineundi fœ-
deris forma
apud Scythas

Regum Scy-
tharum sepul-
chra

Pompa in re-
gio funere.

Regni Scytharum

E in

Mantile
penulæ
genere

acinacem
gladii

Incrato

De oim gentiū ritibus.

Cū rege inti
mi famuli se
peliunt quin
quaginta.

Famuli Scy
tharū regum
oēs ingenui.

Privatorū sci
tharū hūatio

Viri Scythę
nō lauant

Lauandi mi
rabilis ritus

Per regis so
lium Scythę
iurant.

Massagethę
& mores eo
rum

Aurea massa
getharū palu
damenta.

Ferri & ar
genti apud
Massagerhas
vñus nullus

Senes massa
gethę suos im
molant & eo
rum carnib⁹
vescunt

tes singulas gentes lustrauerunt, quibus imperitauit, apud eos deponunt, qui in extremis habitant & in sepulchris, ij postq̃ illum super thorum in loculo constituere, hastis hinc atq; illinc defixis, de super ligna disponunt atq; palio contegunt: deinde vbi in reliqua oculi spaciositate pellicū vna omniū charissima minister vnus, coquus, agaso, viator, pincerna, equus, strangulati sūt, cum aureis phialis, aliarūq; rerum omniū primitijs consepeliunt: circumacto anno hoc iterum agunt, e famulis regis intimos sumunt, Sunt autem famuli regum ingenui Scythę, & quos ipse rex iusserit, nam nullus venalitus Regi ministrat: horū ministroꝝ quinquaginta vbi strangulauerunt, ac totidem pstantissimos equos, eductis intestinis pallijsq; rursus distentis atq; confutis: per ambitū regij sepulchri fornicato opere equos & super eos famulos insidentes erigunt, ac ita statuant, vt procul aspicienti equitatus speciem, defunctum regem custodientis prebeant. Et talis regū humanio est, & sepultura. Habent & priuati morem quendā in sepeliendo, nam vbi quis decesserit, proximi quicq; in plaustrū collocatū ad amicos circumferunt, eos singuli amicorū excipientes, epulū præbent, tam propinquis, q̃ cæteris cadauer comitantibus, ad hunc modū quadraginta diebus circumactū, dehinc humanant, capite prius exinanito, atq; abluto: supra corpus tria ligna statuunt mutuo inclinata: circa que prætendunt lanea pilea, q̃ maxime possunt constipantes, & in scaphā in medio lignorū pileorūq; positā lapides conijciunt ex igne perspicuos. Viri Scythę nō lauantur, sed vxores eorū infundentes aquā, Corpora ad lapidem aliquem scabrū conterunt, cypresso, cedro, aut thuiis ligno, deinde perfrictū corpus, quū intumuerit, illud, faciemq; medicamentis oblinunt. Id eas simul bene olentes facit: ac postero die medicamentis amotis mundas & splendidas. Iurandi iusiurandūq; interponendi ipsis per regium solū mos est: quos si quis peiorasse a diuinatoribus, qui hoc salignis virgis experiunt, conuincit sine mora capitis poenā subit, atq; facultates omnes amittit, quas accipiunt q̃ illū peiorasse, pbauerunt. Massagethę populi Scythię in Asia vltra mare Caspium vestitu & victu Scythijs perq̃ similes, quo fit, vt Scythę a plerisq; credantur, ex equis pugnant & pedibus, vtroq; pugne genere pene inuicti: sagittis hasta sangarik sic em̃ ferrum quo vulgo accincti sunt dicūt auro in baltheis & capitis ac axillarū ornatu vtunt: aureos thoraces equorū pectoribus inducunt. Ex auro fræna & phaleras conficiunt: æreas cuspides hastis p̃figunt, ære pharetras muniunt. Ferri & argenti nullus apud eos vsus. Singuli vxorem ducunt, eaq; cōmuniter vtunt, idq; Scythę soli faciūt, si Scythę habendi sūt. Quoties aliquis mulieris libidine caput, suspensa ad plaustrū pharetra cū ea sine pudore concumbit: Terminus vitæ nullus genti præfinitus, vbi quis ad modum consenuit, eum p̃pinqui & necessarij in vnum coeuntes cū ouibus aliquot immolant, & carnibus pro epulo, vbi decoxerunt, indifferenter vescuntur, qd̃ genus obitus apud eos beatissimū habet, languore extinctos non edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes, qd̃ ad immolationem nō venerunt, Nihil omnino serunt pecoribus victitant, & piscibus, quos Araxes ab

Exinanito
i. euacua
to.
Pilea. i. ue
lamina
Scaphā i.
lyntrem

Sangaris

unde suppeditat: lac plurimū potant. Ex dijs vnū Sosem venerantē. cui equos
immolant, vt p̄nicissimōsyderi e pecoribus omnibus perniciosissimū mactent
Seres mites inter se & quietissimi omnium, mortaliū cœtus fugiunt, adeo vt
cæterarū gentiū cōmercia abnuant, primū eorum flumiū mercatores ipsi trāf-
eunt, in cuius ripis nullo inter partes cōmercio, sed disposito rerum precio:
oculis æstimantibus, sua tradunt, nō emunt nostra. apud illos neq; meretrix
neq; adultera, neq; fur ad iudiciū deducit, neq; occisus homo fertur ibi aliqñ,
sed est apud eos legum suarū metus vehementior, q̄ genesis constellatio. In
initio oī bis terræ habitant, quia castē viuunt, nec erugine, nec grandine, aut pe-
stilentia cæterisue malis affligunt. Fœmina postq̄ conceperit a nemine peti-
tur, neq; quum purgat, carnibus immundis nemo vescit, sacrificia nulla no-
uit, sc̄m iusticiā omnes sibi ipsis iudices fiunt. Idē nō castigant huiusmo-
di plagis, quæ pro peccatis accidere solent, sed plurimū temporis perduran-
tes, abiq; ægritudine vitam finiunt. Tauroscythæ a monte Tauro circa quem
habitant. Virgini naufragos immolant, & quoscunq; græcos illuc delatos,
hoc modo postq̄ preces pegerint hominis caput claua feriunt, truncū eius
quidam aiunt perturbari e rupe. Nam in rupe prærupta templum est eorū
situm, cruci adfigunt caput, quidā de capite suffigendo consentiunt, sed trun-
cum e præcipitio deiici negant, sed humo contegi dicunt. Dæmonem, cui im-
molant ipsi tauri, aiunt esse Iphigeniā Agamemnonis filiam. In hostes, quos
coeperint, hoc agunt: amputatū quisq; hostis caput domū portat, & fusti suf-
fixum, admodū sublime supra tecta statuit, & plarunq; supra fumariū. Ideo
in sublimi locantes, q̄ dicant eos totius domus esse custodes. Viuunt autem
e rapto & ex bello. At Agathirsi excelsissimi viri sunt, & aurum plarunq; ge-
stantes in cōiūne cum mulieribus coeunt, vt inter se germani sint ac dome-
stici omnes: nihil neq; liuoribus, neq; simultatibus mutuo exercentes, cæterū
ad Thracum similitudinem adcedentes. Neuri Scythicis vtunt moribus, qui
vna ante Darij expeditionem æstate, coacti fuerant: propter serpentiū multi-
tudinē, in ipsorum solo procreatā, terram mutare cum Budinīs habitant,
periculū faciunt: ac sibi persuadent deierantes, se quotannis ad dies aliquot lu-
pos fieri, & rursus in pristinū habitum & formā redire. Antropophagi, i. hu-
manæ carnis comestores agrestissimos omnium hominum mores habent,
non iudicijs, non legibus vllis vtentes, rem pecuariam exercent: vestem Scy-
thicā similem gestant, linguam propriā habent. Melanchleni omnes indu-
menta nigra gerunt, vnde & cognomentum habent, qui soli ex his humana
carne vescuntur, institutis Scythicis vtentes. Budinī ingens natio atq; nume-
rosa, cæcis oculis omnis acrua. Gelonus vrbs, a qua & Geloni dicuntur, gen-
tis caput est. Libero Trieterica idest triennialia agunt, & Bacchanalia exer-
cent, Græci quondam fuere, sed Summoti, ibi confederunt. Lingua
adhuc partim Scythica, partim Græca vtentes. Sunt tamen Budinī a
Geloni, & lingua, & vita dispares. Nam quum indigenæ sint, pe-
cuarie operam dant, solique eius regionis pedunculos edunt. Geloni

Vnus Sol a
Massagethis
colitur.

Seres oīm q̄
etissimi san-
tissimiq;

Nullis cala-
mitatibus af-
figunt seres

Sui ipsius iu-
dices Seres
sunt.

Græcos Tau-
rosctyphē
genē immo-
lant

Hostiū capu-
ta sup domo-
rum tecta fi-
guntur

Agathirsi sci-
tharū excelsi-
ssimi

Neuri q̄tana-
nis dies ali-
quot lupi fi-
unt

Antropo-
phagi oīm
hoīm agre-
stissimi.

Melanchleni
nigra oēs in-
dumenta ge-
runt
Budinī pedū-
culos p̄more
dent.

Geloni

E iij

Genesis. i.
natura.

Claua. i.
iust.

Trieteri-
ca. i. sacra
Bacchi tri-
ennialia

De oīm gentiū ritibus.

agricultūrē operā dantes, frumento victitant, & hortos possident, nihil illis neq; aspectu, neq; colore similes: horum regio oīs est arboribus frequens ex lacu, qui ibi etiam ingens est, & multus. Lutrīas capiunt, castores, aliasq; multas feras, ex quarū pellibus renones faciunt, atq; induunt, Lyrcae e venati
Lyrcæ e venati one victitant, hoc modo, consensu arboribus, quæ & per omnem eorū regionem frequentes sunt: feris insidiant. singulis adest canis & item equus in ventrem cubare edoctus humiliter subsidendi gratia, vbi quis ab arbore ferā viderit, sagitta q; percusserit, consensu equo illam persequit, comitante cane.
Argyppei a natura calui Argyppei sub excelsorū montium radicibus incolunt, homines, qui ab ipso natali calui sunt, mares pariter, & foeminae: simis quoq; naribus, & ingenti mento, proprio quodam oris sono. Scythicā gestantes vestem, ex arboribus victitantes, rei pecuarie hūd student, vnde eis pecorum nō multum est, sub arbore quisq; cubat: per hyemem quidem vbi arborem pileo albo firmoq; contexerint, per æstatem vero sine hoc pileo. his nemo mortaliū iniuriā infert. Sacri enim dicunt esse, nihil martium armorū possident. Idem finitimos rum controuersias dirimunt, ad quos quisq; confugit, is a nemine læditur.
Hoīes opini ones sacri. Issedones talibus moribus uti ferunt, quoties pater alicui decessit, omnes eius propinqui pecora adducunt, quæ vbi mactauerunt, concideruntq; concidunt & mortuū patrem illius, a quo in conuiuū adcipiunt, cōmixtisq; omnibus carnibus conuiuū exhibent. Caput tum defuncti denudatū purgatūq; inaurant, eoq; pro simulachro vtunt. agentes illi quotannis maiores hostias cærimonia q; hæc filius patri, pater filio facit, quemadmodū Græci natalicia, dicunt præterea & isti, iusti esse: & ipsarum vxores peræque fortes ac viri, & tales olim fuisse Scytharū mores, a Tartaris postea subacti, & illorū viuendi instituta complexi, Tartarorū more viuunt, Tartariq; vno nomine vocantur.

De Tartaria, gentisq; Tartarorum moribus & potentia.

Caput Decimum.

Tartaria, quæ & Mongal dicit, vt Vincentius scribit, in ea terræ parte sita est, vbi oriens Aquiloni coniungit, ab oriente Katheorū ac Solangorum terram habuit, a meridie Sarracenorū, ab occidente Naymanorū, ab aquilone oceano circumdata. Tartaria a fluuio Tartar, qui per eam currit appellata. Regio plurimū montosa, vbi campestris est admixta glareæ harenosa est, sterilis nisi aquis fluuijalibus, quæ tamen rarissime sunt irrigetur. & ob hanc etiam causam multū deserta & infrequens est. ciuitates in ea nullæ, nullæ villæ, præter vnā, quæ Cracuris dicit. lignis in plerisq; locis adeo inops, vt arido boū & equorū stercore incolæ ipsi ignes fouere atq; cibaria decoquere cogant. Aer & cœlū intemperatū & mirificū, tonitrua & fulgura in æstate adeo horrenda vt præ timore homines intereant, iam calor magnus est, mox frigus & densissime niues cadunt: ventorū frequenter tam validi flatus vt equitantes detineant, & ad terrā hoīes deiciant: arbores radicitus euerāt, & multa dāna inferāt. In hyeme ibi nūq; pluit, in æstate frequens, sed adeo pce vt vix trā madefiat. Regio aliogn oīm aīaliū diues in camelis, bobus &c

Tartaria sita
 us & termini.

Tartariæ appellatio
 Sterilis & infrequens tartaria

Boū & equorum stercore ignes fouent

Aer & cœlū intemperatum

Tartaria pecorum diues

Cracuris una tartarorum ciuitas

Iumenta & equos in tanta copia & multitudine, quantam nō credimus reli-
quum mundi habere: a quatuor ab initio populis habitabat, vnus leckamon
gal. i. magnimongali dicebant. Secundus sumongal. i. aquatici mongali. Et
illi sese etiam a Tartar fluuio iuxta quem habitabant Tartaros appellabant.
Tertius Merkat vocabat. Quartus Metrit. Omnes vnam corporis formam,
vnam linguam habebant. Ferus ab initio cultus, sine moribus, sine lege, sine
vllō vitæ cultu, armenta pascere, obscuro nominis inter Scythas. Finitimorū
vectigales mox gens ipsa in plures velut tribus diuisa est, coepitq; sub duci-
bus agitare, penes quos erat totius rei summa: pendere tamen nihilominus
Naymanis vicinis accolis tributum, Quum Canguista oraculo quodam pri-
mus est Rex ab ijs creatus. Is recepto Imperio primū omnium malorū dæ-
monum cultum abrogauit: edictoq; præcepit, vt tota gens deum optimum
maximum coleret, cuius prouidentia regnum credi voluit a se receptum: edi-
ctum est deinde, vt quicunq; per ætatem arma ferre possent, ad certū diem
regi præsto adessent. Estq; militaris multitudo in hunc modū distributa, vt
decuriones centurionibus parerent, centuriones chiliarchis, chiliarchi miria-
rum præfectis. Inde ad periclitandas Imperij vires septem principū, ex ijs,
qui vniuersæ genti ante constitutum regnum præfuerant, filios parentū ma-
nu iussit interfici, facessunt illi Imperiū: etsi acerbum & atrox, quum multitu-
dinis metu, tum religionis adacti: credere enim vulgo cœli numen eiusmo-
di regni initij interfuisse, nō regem, sed deum ipsum violari arbitantes si il-
lius dicto minus obtemperassent. His fretus opibus Canguista primum fi-
nitimos Scythas bello subegit, subiectos vectigales fecit, & cum his eos,
quibus ipsi ad id tempus tributum pependerant. Inde remotiores populos
aggressus tam prospere, tamq; foeliciter a Scythia ad solis vsq; ortum, & ab
ortu solis ad mediterraneū mare, & vltra, armis suis omnia regna, gentes, &
nationes subegit, vt merito iam se totius orientis dominū & Imperatorem
scribat. Sunt autem Tartari omnium hominum deformissimi corporis, vt plu-
rimum, parui, oculos habent grossos & prominentes, multū coopertos pal-
pebris ita vt valde parua est apertura in eis: lata habent facies & imberbes
excepto q; in superiori labro, & mento raros habeant pileos & volatiles: gra-
ciles sunt in medio cōmuniter omnes: radūt caput per verticem ab aure vna
ad aliam in occipitiū ita vt rasura illa babari formā p̄tendat, capillos in reli-
qua parte quemadmodū mulieres nostræ longos nutriunt, de quibus duas
tricas siue cordas faciunt, & vtrancq; retro aures colligunt, quo more nō Tar-
tari solū radunt, sed quæcunq; gentes eis cōmorant. Ipsi porro leues sunt &
agiles, boni equites, pedites mali, nullus pedes vadit, oēs & minimi etiā aut
equis aut bobus insident quocunq; vadendū: equitant etiā mulieres, equis
viunt castratis, & qui nō feriunt: fræna plurimo auro, plurimo argento &
gemmis exculta sunt: campanulas admodum resonantes ex equi collo pen-
dentes gestare gloriosum. Sermonē horrido sunt & clamoroso, cantantes
luporū more vlulant: caput quatunt quando bibunt: bibunt autē q̄sepissime
& ad ebrietatem, quæ apud eos gloria est. Nō in villis aut vrbibus, sed in cā

Quatuor tar-
tari populi

Vetustiores
Tartarorū
mores.

Canguista
primus Tar-
tarorū rex.

Malorū dæ-
monū cultus
abrogatur a
Tartaris

Militiæ ordi-
natio

Regni Tar-
tarorū initia

Totius ori-
tis dñs impe-
rator tarta-
rorum

Tartarorum
corporis for-
ma.

Rasura capi-
tis tartarorū

Equis Tarta-
ri munia oīa
obeunt

Equos col-
lari tartari cam-
panulas sus-
pendunt.

De oīm gentiū ritibus.

Habitatio Tartarorum.	poveterum Scytharū ritu sub tabernaculis habitant: pastores em sunt plerique omnes. In hyeme manere in planitie solent, in aestate vero pascuare vberitate sectantes in montibus degunt. Stationes in tentorii modum aut ex virgultis contexunt, aut filtro leuigatis lignis sustento, Supra in medio rotundā
Tabernaculorum forma	fenestrā faciunt, quę lucem præbeat, & fumum emittat: ignem in medio habent, iuxta quem liberi & vxores versant. Sagittationibus luctationibusque vi
Venandi ritus	ri gaudent: venatores mirabiles sunt: cataphratti ad venandū pergunt feram conspicientes corona circumstant, & tunc sagittis quas quisque in illam misit
Religio Tartarorum	præpeditā capiunt, Panem nō habent, nec pīnunt: mappis nō vtuntur, non mantilibus. Vnum deum credunt, & ipsum omnium esse tam visibiliūque inuisibiliū factorem: nō tamen aliqua cærimonia, aut ritu colunt, sed potius idola quædā de filtro aut serico ad hominis formā effigiata: ex vtraque tentorii parte constituentes pecorū suorum custodes esse precant: atque plurimū reuerentiæ exhibent: his primum lac omnis iumentū ac pecoris offerunt: & ante
Idola a Tartaris venerantur.	quicquid vel bibere, vel comedere incipiunt, partem apponunt: quodcunque animal ad esum tractant illius cor in scypho per integrā noctem appositū, mane coquunt & comedunt. Venerant etiam & sacra faciunt Soli, lunæ &
Chaam regem filium dei credentes Tartari adorant.	quatuor elementis. Chaam præterea regem & dominū suum filium dei existimantes, religiosissime adorant, sacrificant, & tantū illi tribuunt, vt dignior rem in toto mundo non esse credant, nec aliquem alium nominare patiunt.
Contemptores cæterorum hominum tartari	Cæteros homines adeo hæc gens contemnit, & se prudentia & bonitate excellere putat, vt alloqui fastidiat & a se explodat. Papam Christianosque cunctos canes appellant, & idolatras, quod lapides & ligna adorent. Ipsi maleficis artibus intenti: somnia obseruant, Magos habent, qui ea ipsis interpretent, & ab idolis responsa petant, & accipiant. deum enim cum illis loqui persuasū
Tempus apud Tartaros omne æque habetur.	habent, & propterea ex oraculo vniuersa faciunt. Tempus & præsertim lunationes obseruant: nullum tamen præ alio aut singulari festiuitate aut abstinentia colunt, æqualiter omne habent. Tantæ auaritię & cupiditatis sunt, vt vbi
Auaricia tartarorum infestanda	quispiam aliquid viderit quod habere desiderat, si illo potiri cum voluntate possessoris non possit, dummodo Tartari nō sit, vi rapit: ex præcepto & inflit
Canguistæ & Chami mandatū	tuto regum licere arbitantes. Quum tale mandatū a Canguista Chaamque primis regibus habeant, quicunque Tartarus aut etiam Tartari seruus equum, hominem, siue virum, siue mulierem, in via repererit literas aut conductū regium nō habentem eum sibi vendicet, & pro suo, perpetuo vtatur. Pecunias indigentibus cōmutant, sed pro grandi intolerabili vsura, vnum denariū de
Vsurarius tartari.	decem singulis mensibus accipientes, & de vsura etiam vsuram, si dilata fuerit. Tributarios suos tantis tributis, tantis exactiōibus molestant, & aggra-
Tributarius suis Tartari molesti	uant, quantis nullę alię gentes vnquam suos exercuisse legunt: incredibile relatu est. capiunt semper & vt domini oīm extorquent, nihil retribuunt. Mendicantibus elehemosinā etiā denegant, in hoc laudant quod prandio aut cenæ superuenientes volentes comedere non excludunt aut repellunt, sed inuitant, &
Vitus Tartarorum immundissimus	quibus vescuntur misericorditer cōmunicant. Victus autem immundissimus sunt utpote qui mensas vt dictum est mantilibus non operiant manutergijs

non videntur quā manus non lauent, nō corpus, non vestimenta: panem neque edant, neque conficiant: olera nō edant, non legumina, sed tantūmodo omnium animalium carnes. Canum etiam & catiorum, equorum ac grandiusculorum murium, quos rattos dicimus. Captorum inimicorum corpora, ad crudelitatem suā ostentandū, & vindicandi desiderium, ad ignem quandoque assant: & ubi pluri mi comesturi conuenere, dentibus (luporum ad instar) dilaniant, atque absument: eorum sanguinem etiam ad hoc prius collectum cratheris infusum epotant. Lac iumentinum alias ipsis potus est. Vinum apud eos non nascitur, aduectum, sicut ceteri homines, avidissime bibunt, alter alterius pedunculos comedunt de capite vel aliunde extrahentes dicunt & sic inimicis nostris faciam. Scelus magnū habetur si cibi aliquid aut potus perire permittit. Ideoque ossa, nisi medulla prius excepta sit, canibus nequaquam proijciunt. Nullum animal ex nimia tenacitate comedunt & absument integrū & sanum, sed quando mutilatum fuerit, ceperitque iam aut senectute, aut aliqua alia perniciē languescere. Multum frugales sunt & in paucis minimisque contenti bibunt mane unū vel duos cyphos lactis, & interdū toto die aliud nihil bibunt & comedunt. Vestitu tam viri quam mulieres fere vno induunt, viri mitris caput obtegunt nō multum profundis, obtusis ante, retro caudatis unius palme longitudine, pari latitudine, quę ut capiti adhæreant & ne a vento quidem deturbent iuxta aures insutas fascias habent, quibus sub mento connectant. Fœminæ coniugatae canistro quodam rotundo tegunt unius pedis & semis longitudine in summitate instar dolij plano, diversicolori serico aut pictis pavonum plumis circumornato, gemmis ad hæc & plurimo auro, cætero corpore, ut quęque diues est, ita vestiunt: potentiores purpura, & serico: quemadmodum earum viri, tunicas portant miromodo formatas, fissura earum in sinistro latere a quo induuntur & exiunt nodulos quatuor aut quinque habet, quibus clauditur: vestimenta quę in æstate gerunt nigra sunt cōmuniter omnia, quę in hyeme pluuiosisque temporibus alba, infra genua non descendunt, pelliceis vestibus, quibus maxime vtuntur pilos non occultant & carni applicant, ut nos. sed corium: pilos propter decorem videndos præbent. Virgines a non coniugatis ac illæ a viris discerni facile nequeunt, quia indiscreto fere omnes a viris & habitu & gestu sint. Fœmoralibus siue braccis æque omnes vtant. Bellum initiuri brachia quę nuda habent, quidam ferreis laminis circumdant, corrigijs quibusdā concatenatis, quidā multiplicato corio, quo etiā caput obmuniunt. Scutis vii nesciunt: pauci quique lanceis & longioribus gladijs, Enses habent, brachiali longitudine ab vna parte fastigiatos, quibus pugnantes a latere percutiunt. Equites sunt agiles sagittandique scientissimi: is omnium fortissimus censetur, qui & Imperij obseruantissimus est: sine stipendio militant: gens in plijs & rebus gerendis solers, & ad omnia momenta rerum impiorumque obeundū p̄sto. Deces & principes bellum non intrant, sed p̄cul stantes, suos adclamant, hortantque: & quod facto opus sit diligenter perspiciunt: liberos, vxores, & aliquando hominum imagines equis impositas exercitui addunt, ut maior, ac hosti terribilior magis appareat. Nec fuga turpis, si conducibilis sit, aut necia, sagittatur: dextrū brachium ab armata

Crudelitas
Tartarorum
insignis

Potus Tartarorum
lac iumentinum

Farcitas tartarorum
nimia

Frugalissimi
mortalium
omnium tartarorum
Vestitus tartarorum.

Capitis tegumenta

Tunicarum forma

Nigra in æstate vestimenta,
in hyeme alba portant

Vnus pene virorum & mulierum habitus

Bellica Tartarorum arma

Gens Tartarorum in bello solers

Art. gentis astutiam

De omnium gentium ritibus.

exiunt: & tanta vi postmodum sagittas excutiunt, ut nullum armorum genus sit illis non penetrabile, turmatim pugnam capessunt, turmatim fugiunt vulnifico sagittarum iactu sequentem a tergo hostem conficientes. Inde pugnantium paucitatem conspicati subito in pugnam redeunt homines equosque sagittantes vulnerant, occidunt, ac tum maxime vincunt quum victi creduntur.

Strategema Tartarorum. Quum regionem aliquam inuadere veniunt diuiso exercitu ab omni parte inuadunt ut eis occurri non possit ac nemo incolarum effugere, ita victoriam semper in manibus habent. Illa superbissime vtuntur capto nulli parcentes, non pueris, non mulieribus, non senibus, omnes promiscue occidunt, preter artifices, quos ad opera sua reseruant: occidendos per centuriones diuidunt, seruo cuique ad interficiendos decem, plures, vel pauciores, prout numerus fert, assignantes, quibus omnibus bipenni, vt sues, mactatis, cæteris in terrorem hoc agunt: quemque millesimum accipiunt, & capite subuerso, pedibus ad stipitem in medio caesorum erectum ita suspendunt, vt suos adhuc admonere & audire videatur: plerique ad iacentum corpora ipsa procedentes e recentibus vulneribus emanantem sanguinem ore excipiunt & ingurgitant. Neminus quantumcunque etiam se obligauerint seruant fidem, quin in deditos eodem modo, & multo grauius sæuiant. Iuenculas mulieres in quam quisque incidit & quamcunque vult stuprari licet: abducunturque liberalioris forme sunt atque in extrema omnium rerum penuria seruire perpetuo coguntur. Incontinentissimi enim omnium hominum Tartari sunt: nam licet uxores ducant quotquot volunt & sustentare possunt nullusque (excepta solummodo matre filia & sorore) ipsis aut consanguinitatis aut affinitatis gradus ad matrimonium contrahendum obstat. Sodomitici tamen ultra modum sunt: se non minus, quam Sarraceni indifferenter & impune cum masculis pecudibusque commiscantes. Mulieres quas sibi coniungunt pro uxore non habent, nec dotem accipiunt, donec pepererint: unde steriles repudiare possunt, & aliam superducere. Hoc mirum est, quod licet mulieres multæ virum vnum habeant propter illum inter se non facile rixentur, cum tamen vna alijs præferri soleat, atque iam cum illa, mox cum alia dormire: vnaquæque autem suam stationem habet, vnaquæque suam familiam: castissime viuunt, nam in adulterio deprehensi tam vir quam mulier lege ipsa occiduntur. A re bellica feriat viri pecora in pascua ducunt, & custodiunt, venanturque, & se luctando exercent, aliud nihil agunt, mulieribus omnia committunt: his curæ est & quæ sunt victui & quæ amictui necessaria procurare. Gens ipsa multas superstitiones obseruat, cultellum in ignem mittere vel eo saltem attingere: carnes item ex olla cultello extrahere magnum nephas est: nihil etiam iuxta ignem securi fabricantur, ne quocunque modo lædant, quem alias religiose venerantur: & a quo omnia purificari debere persuasum habent. Flagello quo equus impellitur, calcaribus enim non vtuntur: corpus aut brachia quietis gratia supraponere, aut flagello sagittas tangere maxime deuitant, iuuenes aues non solum non occidunt, sed nec capiunt quidem. Fræno equum non verberant, Os osse alio non frangunt. Cibum ac potum, præsertim lac nemo profundit. In stationibus nemo mingit.

Strategema
Tartarorum.

Regiones de
bellarum tar
gari ab omni
parte inua
dunt
Victoria su
perbissime v
tunt tartari.

Crudelitas
Tartarorum: se
ritia

Incontinenti
ssimi omni
um hominum tartari

Sodomitici
Tartari &
Sarraceni

Uxoribus pe
pererit nulla
habet

In adulterio
deprehensi le
ge occidunt

Superstitiosæ
Tartarorum
obseruationes

quod si obstinate aliquis faceret, absque misericordia occideretur. Si autem necessitas cogat ut saepius fit, tentorium in quo factum est, & omnia quae in eo continentur purgari debent, tali modo: duos ignes, tres passus ab invicem distantes faciunt, intra quos hastas duas infigunt, iuxta quonque ignem unam statuentes. deinde cordula ab una ad aliam ducta, ac buccaranno interfecta per medium illarum, ceu per ianuam, quaecumque purificanda sunt traducunt: mulieres duae, quarum hoc interest, in alia parte stant, hinc atque hinc una, aquam inspergentes, ac carmina quaedam submurmurantes. In conspectu regis nullus advenae, cuiuscumque dignitatis existat, & quantacumque agere habeat admittitur, nisi purgatus prius. Qui limen tentorii in quo Imperator aut ducum aliquis moratur pedibus calcatur in ipso vestigio interficitur. Praeterea si aliquis morsum fecerit, quem deglutire non possit, cogereturque eundem euomere, accurrunt ilico omnes & foramen sub statione faciunt, per quod extractum crudeliter necant. Multa alia sunt, quae pro inexpiabilibus peccatis habent, aut hominem occidere, aliorum terram invadere, res & bona aliorum contra ius fasque diripere, dei precepta negligere, pro parvo aut nihilo ducunt, in mundo quodammodo, quem tamen describere non possunt, se post hanc vitam aeternaliter victuros credunt, & meritorum suorum condigna praemia percepturos. Quum quisquam infirmari coeperit, & morti iam vicinus esse, hastam unam cum nigro panno tabernaculo, in quo decumbit, praefigunt, ut ab ingressu praetereuntem auertat. Nemo enim hoc conspecto invocatus intrare audeat. Postquam vero defunctus est, omnis illius familia convenit, & funus extra tentorium in locum aliquem antea delectum clament, & fouea lata profundaque satis facta, tentoriolum in ea erigunt, mensam ferculis instrunt, atque defuncti corpus prius preciosissimo habitu vestitum ad eam applicantes, una omnia post hac terra obruunt. Sepeliunt etiam cum eo iumentum unum, & equus phaleratus unus, Potentiores in vita servum unum eligunt, atque cauterio suo iustum secum tumulari faciunt: & hoc ideo, ut in alio mundo his utantur. Dehinc amici alium equum accipiunt, & macerant, carnes comedunt, eum sceno repleta, atque resuta quatuor palis supra sepulchrum in defuncti signum erigunt. Ossa in animae expiationem mulieres comburunt. Cum cute potentiores aliud agunt, in tenuissima lora illam discindunt, atque his extensis per sepulchri circuitum terram demetiunt: tantum namque in alio orbe defunctum sortiri credunt, quantum hic ab amicis illi hoc corio ad mensum fuerit. Tricesimo die luctum finiunt. Quidam Tartarorum Christiani nominis, sed pessimi parentes iam senio confectos, ut citius moriantur multa pinguedine diu obescant, & inde defunctos comburunt, pulverem diligenter collectum, quasi preciosum aliquid observant, illo cibaria sua quotidie condientes. Qua autem pompa, qua festiuitate Tartari post regis obitum alium illi substituant, quam nescimus scribere, sed legere forte tedium, paucis absoluam. In locum in campis apertum ad hoc consuetum Principes duces barones & omnis populus totius regni conveniunt, tum eum cui regnum aut ex successione, aut electione debet in thronum aureum collocant, atque praecedentes unanimes voce, & excelsa omnes in hunc modum acclamant, Rogamus, volumus etiam, & precipimus ut domineris nobis.

Purgandi per
ignes ratio

Limem regis
tentorii calcans interficitur.

Aeternam vitam
Tartari credunt.

Sepeliendi
Tartarorum
ritus

Luctus fune-
bris Tartaro-
rum: tricesi-
mo die finit
Christiani nomi-
nis Tartari
parentes
necant
Mos in regis
creatioe memo-
randus

F

De oīm gentiū ritibus.

Regū ptās
notat

Att. ritum

Terra cuiq;
sua apud tar
taros assigna
ta
Sigillū Im
peratoris Tar
tarorum.

Impator tar
tarorū per se
non ridet

Potentiores
Tartarorum
quī equitant
obumbrant

Georgiano
rum ritus

Radunt in
capite Geor
giani
Mulieres ad
bellum edo
ctæ.
Pugnā initu
ri vinum bi
bebant
Armenioꝝ
ritus

Respondet ille, si hoc a me vultis, necesse est, parati sitis quicquid p̄cepero fa
cere, quū vocauero venire, quocunq; misero ire: quemcunq; occidi iussero id
intrepidos facessere: & totū regnū in manus nostras statuere atq; cōmittere.
Vbi responderunt sumus: inquit rursus ergo oris mei sermo, de cetero gladi
us meus erit: sit applausus a populo, Principes interea ipsum e regio solio ex
ceptum supra filtrum in terra stratū humiliter sedere faciunt, ita alloquentes
Vide sursum, & agnosce deū, ac respice filtrū in quo sedes deorsum, si bene
administraueris, ad votū habebis omnia, Si autē male, adeo rursus humiliabe
ris, spoliaberisq; vt ne exile hoc filtrum, in quo sedes, tibi relinquet. quo di
cto, charissimā vxorū adiungunt, & ambos cum filtro eleuantes, hunc oīm
Tartarorū Imperatorem, & Imperatricem salutant. Ad sunt tum mox ab
omnibus genibus, quibus imperare habet, dona. Ad sunt & quæcunq; Rex
defunctus reliquit, de quibus nouus Imperator vnumquemq; principū do
nat, cetera sibi seruari p̄cipit, & cum hoc comitia dissoluit. In eius manibus seu
potestate omnia sunt: nemo potest, audeq; dicere, hoc meū est, vel illius est.
Nemo cōmorari in aliqua tenē parte debet, q̄ in assignata. Imperator ipse du
cibus assignat, duces millenarijs, millenari centenarijs, centenari decanis,
decani ceteris. Sigillū quo vtitur ita inscribitur, Deus in coelo, & Chuikuth
Chamin terra: dei fortitudo: & oīm hoīm Impator. Quinq; maximos & ro
bustissimos exercitus habet: quinq; duces: per quos omne: quod obstat: ex
pugnati aliarū gentiū legatis ipse nō loquit: nec etiam in conspectū admittit:
nisi tam ipsi q̄ munera: sine quibus venire p̄sertim non debent nec possunt:
a mulieribus quibusdam ad hoc deputatis prius purgati fuerint: per medias
personas respondet: quibus qñ & q̄ diu loquitur (quantūcunq; magni sint)
flexis genibus auscultare debēt: & ita attendere: vt ne a verbo quidem aber
rent. Nemini enim licet Imperatoris verba mutare: Nemini latē ab illo sen
tentia qualicūq; modo contraire: In publico is nunq; bibit: neq; aliquis Tarta
rorū princeps, nisi prius cantetur ei: aut citharizetur. Potentiores quum equi
tant vmbrella quæ longiori haste imposta iuxta eos portatur: obumbrantur:
quod & mulieribus eorum fieri dicunt. Et tales Tartarorū genti mores anno
abhinc ducentesimo erant: hi viuendi ritus. Georgiani quos Tartari eodem
fere tempore deuicerunt cultores Christi erant: ritum Græcorum seruantes:
Persis vicini: longo terrarum tractu a Palestina distantes ad Caspios vsq; mō
tes eorum dominium extendebatur. Episcopatus decem & octo habebant:
& catholicum vnum. i. episcopum vniuersalem: qui loco patriarchæ erat.
Antiocheno patriarchatui ab initio subiecti erant: bellicosi homines: rasuram
in capite faciebant: clerici rotundam: Laici quadratam. Mulieres eorum que
dam equestri ordinis erant: & ad prælium doctę: Georgiani ordinatis iam
aciebus in pugnam ituri repletam optimo vino pugillarem cucurbitam epo
tare solebant: & aduersarios postea aiosius adire. Clerici vsuræ & Symoniæ
libere vacabant: cum armenijs mutuo & perpetuo odio perstitebant: Erāt
em̄ & Armenij Christiani noīs populus anteq; Georgianis subactis: Tartari
illos superauere: sed a fide rituq; orthodoxæ ecclesiæ in multis discordabāt.

Diem natalis domini ignorabant: nullas festiuitates, nullas vigilias, nec etiā quatuor tempora obseruabant. Sabbato paschæ non ieiunabant, Christū eo die circiter vesperam resurrexisse asserentes. Omnibus sextis feriis infra paschatis & penthecostes festiuitates carnes manducabant. Multū ieiunabant, a septuagesima quidem incipientes ita stricte vt nec in quartis sextisq; feriis oleo, vino, aut piscibus vterentur: plus peccare existimantes, qui his diebus vinum biberet, q̃ eum, qui veneris gratia lupanar subiret: die lunæ penitus se ab omnibus cibis abstinebant: die Martis ac Iouis comedebant semel: die Mercurij & Veneris omnino nihil, Sabbato vero & dominico die esitabant carnes, & reficiebantur laute. Per totam septuagesimam, exceptis sabbatis & dominicis diebus missarum officia nemo celebrabat, nec etiam sextis feriis per totum annum: per hoc enim violari ieiunium volebant. Porro duorum mensium infantes, & quoslibet alios indifferenter cōmunicabant. Aquā sacrificio non addebant, Cum lepore, vřso, corniculis, & huiusmodi, sicut Græci, Iudaizabant. In calicibus vitreis & ligneis celebrabant: quidam sine paramenti & sacerdotalibus vestimentis omnino: quidā cum diacono & subdiacono infula tantū operiti. Vřur & symonię tam clerici q̃ laici, quemadmodum Georgiani, æque studebant omnes. Sacerdotes quoq; diuinationibus & necromantię incumbēbāt. Potationibus magis q̃ laici vacabant. Vxores ducebant, sed post mortem alterius secunda coniugia vřisq; prohibita erant. Adulteram viro repudiare & aliam ducere licentiā episcopi dabant. De igne purgatorio penitus nihil tenebant. Negabant etiam obstinate in Christo duas naturas fuisse. In triginta articulis a recto Christianę pietatis tramite eos aberrare Georgiani prodidere.

Errores ab orthodoxa pietate Armeniorū

Ieiunia Armeniorū

Infantes cōmunicabant Armenij

Sacerdotes Armeniorū uxores ducebant

De Turciā, Turcarumq; moribus, legibus, & institutis omnibus. Cap. Vndecimū.

Terra, quę nunc Turciā est, maiorem Armeniam ab ortu habet, & excurritq; ad Cilicum vsq; pelagus, at septentrionem versus Euxino terminatur. ab Aitōno Turciā dicitur, plures in ea prouincię Lycaonia in qua Iconium caput gentis: Capadocia, in qua Cæsarea. Isauria, vbi Seleucia. Licia, quę nunc Briquia. Ionia, quę Quiscum, vbi Ephesus. Paphlagonia, vbi Germanopolis. Lenech, vbi Trapeus. Hoc quicquid est terrę, quę hodie Turciā tenet nomen, non vna gens inhabitat, sed Turcæ, Græci, Armeni, Saraceni, Iacobitani, Nestoriani, Iudæi, Christiani. Scđm leges & instituta p̃grūq; viuentes quas Mahometus pseudopropheta Saracenis Arabię genti anno salutis sexcentesimo atq; vndetrigesimo sanxit: vir dubium Arabs an Persa, vtrūq; enim traditur. Patre malorū dæmonū cultore, matre Ismaelita: & ob id Hebræicę legis nō ignara, distrahere puerū illi, ambiguūq; effingere, dum hic, dum illa suā vterq; legem ingerit. Igīt vtroq; puer imbutus cultu, neutrū adultus recepit, quin homo callidus atq; vafer ingenio, inter Christianę pietatis viros diutissime versatus rem p̃niciōsam humano generi ex duabus legibus cōmentus, Hebræos aiebat impie facere, qui Christū natū ex virgine in-

Turcię fines

Gentes Turciā incolētes

Mahometi parentes,

Ex duab; legibus Mahometus vnam cōmentus

F n

De oim gentiū ritibus.

Sarraceni &
Turce qd de
Christo

De lege Mo-
homeri dis-
putare capi-
tale est.

Sergius mo-
nachus.

Lex Moho-
meti ex fe-
stis multis
mendica-
ta.

Christiani per
que Moho-
metus blan-
ditus est.

Voluptati
indulgentia

Sarraceni
vnde appella-
ti

ficiarent, qñ id pphetæ, viri p̄cipua sanctitate, diuinoq; afflati spiritu, futurū cecinissent, expectandūq; multo antea p̄dixissent, contra Chriānos stulte cre- dere Iesū dei amicissimū natūq; ex ȳgine, opprobria & cruciatū a Iudæis p̄- peti voluisse. Martinus Segonius Nouomontanus suo hæc de Christi regis n̄ri sepulchro memorię p̄didit. Sarracenos & Turcas, ex antiqua Mahometi p̄dicatōe ridere Christianę gentis hoīes, q id conditoriū venerabundi obser- uent. Christū, pphetā summū affirmantes, ex dei spū, oīs terrene labi exp̄- tem, venturū iudicem gentiū: inficiari tñ verū ipsius sepulchrū adiri, qñ glo- riosum corpus, diuino conceptū flatur, p̄sus fuerit impassibile. Hęc Segoni- & alia in hanc sententiā, quę a Mahometi gentis hoībus nō magis impie q̄ stulte in nostros iactari soleant, His pseudopropheta quū suam gentem ma- lis imbuisset, legem tulit, cui ne ab hominibus sanę mentis quandoq; iretur obuiam, abrogareturq; vt sordidæ & pestilenti capitalem inscripsit poenam, sanxitq; in suo Alcorano. Si quis de ea ausus esset disputare, qua sanctione pa- lam fecit nihil sinceri in ea lege esse, quā velut mysterium quoddā texerit ve- tueritq; tractari, vt quale esset id quod ferebatur populus haud scire posset. Sergij Monachi Nestorianę impietatis viri consilio & opera in illa ferenda p̄cipue vsus. Hęc vt popularior esset, ex omniū gentium sectis aliquid as- sumpsit. Christum imprimis laudandū censuit, virum fuisse affirmans sanctū & omni virtute p̄stantem, eundemq; supra humanitatis fastigiū ponere, nunc verbū, nunc spiritum & dei animam p̄dicans virginis vtero natum: ipsam virginem miris efferre laudibus, astipulari miraculis & euangelicę hi- storię quatenus a suo non discrepat Alcorano: Euangelia ab apostolorū disci- pulis corrupta esse dicebat, oportuisse per Alcoranū suum emendari, & Chri- stiani nominis multitudinē per hæc blanditus a Sergio voluit baptizari: inde in aliorum studiā concilianda cum Sabellianis negare trinitatem, cum Mani- chæis binariū in diuinis numerū ponere. Negare aequalitatem patris & filij cum Eunomio. Spiritū sanctum creaturā dicere cum Macedonio. cum Nico- laitis multitudinem vxorum probare. & vetus testamentū tamen id quoq; diceret quibūdā in locis nō carere vicio: p̄texuit his ambagibus incredi- bilem illecebrā, qua facile vita capitur remissis sue genti veneris & omniū vo- luptatum habentis. Serpit pestis hæc propterea in gentes innumeras, vt iam quota pars hominū p̄æ multitudine illa a vero aberrantiū adhuc sit in offi- cio: ex hoc facile attendi potest q̄ Christo credat nō Europa tota, Mahometo aut & illius maxima pars cum tota fere Asia & Aphrica. Sarraceni, qui hanc pseudoprophete impietatem & delyriū primi acceperunt eam Arabiæ par- tem incolebāt, q̄ Petrea dicta est, vbi videlicet terra ipsa ab vno latere Iudæe inserta est & reliq; Egypto, a Sarraco loco Nabatheis p̄pinq; siue vt ipsi vo- lunt a Sara Habrag vxore appellati: vñ legitimos se oim mortaliū solos diuine p̄missionis successores esse adhuc p̄sualū habent. Agriculture qdā vacabant & rei pecuarię: maior aut ps militię: & ob id ab Heraclio ad p̄siciū bellū stipē- dio conducti, quū se illo post consequutā victoriam fraudari cognouissent, ira & ignominia accensi Sarraceni Mahometo duce & monitōre in Sy- riam secedentes Damascum occupabant, vbi copijs & comiteatu aucti

Egyptum petebant, qua subacta Persidem postea Antiochiam & hinc Hierosolymam, adeo potentia & fama indies eorum res crescebant, adeo indies augmentabantur, ut nihil amplius ipsis resistere posse timeretur, quum Turcae fera & crudelis Scythica gens ex Caspijs montibus a finitimis pulsi iam per Caucaſeas portas in minorem Asiam primo, postea in Armeniam, Mediam, ac Persidem descendissent, vi & armis omnia sibi subiugarent. Sarraceni igitur his utpote Imperij fines defensuri obuiam processerant, sed quia ipsis impares erant in breui ad eam desperationem adducti sunt, ut Mahometi fide ab his recepta, passi sint eos in Perside secum regnare: ut nescias vtra gens maiorem fecerit iacturam, quæ tanto regno cesserit, an quæ eam sibi pestem inculcari passa sit regnandi cupiditate: vnius itaque fidei vinculum ita vtraque gentem copulauit, ut Sarraceni pro Turcis, & contra Turcae pro Sarracenis indiscreta appellatione aliquandiu vocati sint. Nunc ut video Turcarum nomen inualuit, altero abolito. Non vnum apud hos equitum genus in usu sunt Thimarcini, qui stipendiarij interpretantur, ad octoginta millia: hi vicos, villas, castella, ut quisque meritis est, Regis indulgentia possident stipendij loco, preest quoque sunt Senſacho, duci videlicet eius prouinciæ, cui attributi sunt. In duos hodie diuisi sunt exercitus, Asiaticum & Europæum, ductu inde maiorum ducum militatur, quorum hic Asia, ille Europæ præſidet. Hos Bassas gentili lingua appellant. Sunt & Aconizii fatales dicti, hi sine stipendio militant, semperque agmen præcedunt prædabundi, quintam prædæ partem regibus debent, manubiarum nomine: sunt hi circiter quadraginta millia. Abijt tertium genus in Charippos, Spahiglanos, & Soluphtaros, præstantissimi horum Charippi equeſtris dignitatis illustres, & circa Regem frequentes octingenti numero ex Scythis Persisque: nec alio genere hominum lecti in conspectu regis insigniter, quum opus est, dimicant. Spahi & Soluphtari sunt, qui ab initio ad turpem usum, pueri adhuc, apud regem fuere, mox adulti Regis indulgentia uxorem ducunt, auctique dote coniugis & stipendio plurimum oratorum vtuntur officio, Regis latus dextra leuaque stipantes inter eundem. Ad præfecturas & cæteras dignitates ex hoc fere ordine leguntur. Mille sunt & trecenti numero. Triplex in peditibus ordo, Lanizari hi impuberes adhuc ex toto Imperio leguntur a conquisitoribus aliquandiu militari disciplina instruantur, sub magistro in publicis gymnasijs, mox militie ascripti amittuntur breuiori veste, & pileo albo, ac sursum versus erecto: arma, scutum, ensis & arcus: hi castra muniunt, vrbes oppugnant, suntque ad viginti millia, & amplius. Secundi sunt ordinis Asappi, leuis armature pedites, ense, scuto, & longiore hasta instruantur, rubro pileo a Lanizarijs discreti: hostium equos in prælio confodiunt: horum numerus ad belli magnitudinem accommodatur, minimum quadraginta millia, cum Rege proficiscuntur: his stipendium cum bello finitur, ex hoc instituto, Regius habet exercitus ad ducenta armatorum millia. Cæterum peditum turba sine stipendio voluntariorum, aut euocatorum, suntque his Calones mixti, Lixæ fabri lignarij, & qui pugnantibus necessaria ministrant: sternunt vias, per loca ardua & abrupta: pontes fluminibus

Rerū Sarracenorum incrementa

Turce qualis gens & vni progressa

Turce & Sarraceni in unum confluxi

Militia Turcarum ex quibus constet

Bassæ exercitus Turcarum duces
Aconizii milites fatales.
Charippi equites illustres.

Spahi & Soluphtari Regis stipatores

Peditum Turcarum triplex ordo.
Lanizarij primi exercitatus milites.

Asappi secundi leuis armaturæ milites

Regius exercitus ducenda millia.

Tercij Calones lixæ & artifices

De oīm gentiū ritibus.

Turcae in re
militari peri-
tia.

Soli Turcæ le-
gitime mili-
tant.

Militaris tur-
cæ vestitus
honestissim⁹.

Vexillis nō
vtunt turcæ.

Tympano
& fistulis
Turcæ vtunt.

Registrari⁹.

Promilitib⁹
& cæsis suis.
Turcæ orāt.

Maiores
rias Turcæ
decantant.

Hūiliter Tur-
cæ ædificāt.

Chřiani ido-
latræ a Tur-
cis habent.

Sigillis Iřas
Turcæ non
rehorant.

aut stagnis imponunt, aggeres in hostes erigunt, ceteraq; ad expugnationes
urbium vtilia expediunt. Comitantur castra Numularij Trapezetae: instito-
res atq; aliorum id genus hominum ingens colluuiō, ne quid desit eorum,
quę humano vsui conducūt: sed nihil est quod in ea gente magis mirari pos-
sis, q̃ celeritas in agendo, in periculis constantia, obseruatio imperij: ad mi-
nima delicta capite plectuntur: profunda & vorticosa tranant flumina, abru-
ptos superant montes, iussi per æqua & iniqua eunt præcipites, non vitę sed
Imperij memores, peruigilij, inedieq; tolerantissimi: nulla ibi seditio, nullus
tumultus: fremitu non clamore vtuntur in prælio, in castris noctu tam perti-
nax silentium, vt patiantur captiuos dilabi, ne tumultus excitetur aliquis. Hi
ex omni mortalium numero hodie legitime militant, vt nemini mirum vide-
ri possit, quid sit, q̃ res eorum tantum ad hunc diem creuere, quantum ducenti
tesimo ab hinc anno nullius alterius gentis, possitq; vere dici, esse id genus
hominum inuictum, nisi aut lue aut peste aliqua teterrima, aut domestica dif-
cordia vincantur. Vestitus quo milites vtuntur honestissimus est, nihil inde-
centiæ, nihil inhonestatis omnino habens. In sellis ac frænis nulla curiositas
aut superfluitas est. Armis indutus eorum nemo incedit, nisi quum pugna
instet. arma post eos in sarcinis deferuntur. Vexillis non vtuntur, sed lanceis,
ex quarum summitate quædam diuersicoloria fila dependunt per quę singu-
li ducunt a suis internosci valeant. Tympano tamen & fistulis ad conuocan-
dum concitandumq; ad pugnam vtuntur. Registrario, qui magnatum vnus
est, defuncto bello præsentari omnis exercitus debet, tum vt qui, & quot bel-
lo amissi sint cognoscatur, quum vt in illorum locum alij scribantur. Pro mi-
litibus in omnibus congregatōibus & conuiuijs orant, sed multo magis pro
in cōmuni patrię causa cæsis, Fœlices beatosq; eos appellantes q̃ non domi-
inter coniugum, filiorumq; lamentationes obierunt, sed foris inter hostium
fremitus hastarumq; fragorem, Maiorum suorum victorias describunt de-
scriptas cantant & extollunt. multum enim militum animos per hoc excitari
existimant. Domus & cætera ædificia, sub quibus habitare solent, de lignis
& terra vulgo sunt, pauca de lapidibus, solorum magnatum domus, balnea
& deorum templa ex his vulgo constructa: quamuis & plæbæiorum quidā
locupletes adeo sunt vt exercitum armare expedireq; integrum vnus possit:
sed quia frugales sint & omnem sumptum deuinent, humilitatem diligant:
voluntariam hanc paupertatem, & rerum situm patienter ferunt. Ob hanc sti-
am causam picturas abijciunt, imaginū sculpturas sic abhorrent, sic detestant,
vt Christianos, qui eis tantum delectemur idolatras vocitent, & in veritate
esse contendant. Sigillis in literis siue regis aut cuiuscunq; alterius fuerint nul-
lis vtuntur, nullis signis obmuniunt, fidem habent statim vbi solū modo mis-
sentis nomen audierint aut scribentis stylum inspexerint. Campanarū vsus
apud eos nullus, nec etiā Christianos inter eos habitantes habere ac vti per-
mittunt. Pro pecunia aut aliqua alia re non ludunt, ludere repertos ignomi-
nijs multis & probris afficiunt & prosequuntur. Ad sedendum scamnum,
sedile aut aliud fulcimentum nemo cuiuscunq; dignitatis conditionisue exi-

stat requirit, sed decentissima quadam & membrorum & vestium compositione super terram puerorum more recumbit. Mensa supra qua vescuntur ut plurimum e corio bubulo parato est, aut ceruino non concinnato & adhuc hirsuto, rotunditatem habens, quatuor vel quinque palmarum latitudinis, circulos multos per circuitum infutos ferreos quibus quum corrigie inducta sunt instar bursae clauditur expanditur & portatur. Domum, ecclesiam aut alium locum in quo sedendum est, nisi discalceatus, nemo intrat, quum inhonestum indecorumque valde habeatur, ut calceatus quis sedeat, quare calceamento quodam vtuntur, quod facile & deponi potest & recipi. Locus in quo vel domi vel in ecclesijs sedetur stratus tegetibus laneis est, aut scirpeis: habent quoque interdum propter locorum humiditatem, & immunditiam tabulata. Vestimentis vtuntur tam viri quam foeminae satis largis & longis in anteriori parte apertis, quo honestius curuati naturae opus perficere celareque possint. Multum enim in egestionem cauetur, ne meridiem versus, quo orantes se vertere solent faciem conuertant. Multum etiam ne ab homine quopiam conspectu turpitudinem suam ostendant, Curuati etiam quemadmodum apud nos mulieres micturiunt: nam si stando quispiam mingeret pro stulto aut heretico ab omnibus haberetur. A vino, quoniam peccati & omnis immunditiei seminarium sit, ex lege abstinent, vvas tamen comedunt, & mustum potant. Abstinent se quoque a carne & sanguine suillo, nec non ab omni morticino, reliquis comestibilibus cunctis vescentes. Diem Veneris ab omni labore feriati tanto studio & religione colunt quanta nos dominicam, aut quanta Iudaei sabbatum. In singulis ciuitatibus ecclesia vna principalis est, in qua eodie post meridiem conueniunt omnes, atque oratione solenniter peracta, praedicatio fit. Vidum deum consentitur, qui nullum sibi vel similem habeat vel aequalem, cuius propheta fidelis Mahometus sit. Quinquies in die Sarraceni omnes orare tenent, faciebatur ad meridiem versis, & hoc antequam faciant, perfectissimam corporis munditiam habere, culum, veretrum, manus, brachia, os, aures, nares, oculos, capillos, ad vltimum pedes etiam decentissime lauare, praesertim post coitum & egestionem, nisi aegrotauerint, vel in itinere fuerint. Si vero aqua eis ad hoc desit, quod tamen contingere raro, aut vix potest quod in omnibus ciuitatibus continua balnea ad hoc habeantur, puluere munda & recentis terrae perficiunt: ante ablutionem hanc, pollutus quacumque pollutione loqui secum, aut se etiam videre: quantum possibile est perimitit neminem. In quolibet anno mensem integrum & Amadem strictissime ieiunant, interdum nec comedentes, nec bibentes quicquam: nec etiam se mulieribus commiscuentes: post Solis autem occasum ad usque sequentis diei exortum cibis, potibus, ac veneri ad placitum indulgent. In fine ieiunii & postea iterum sexagesimo die Pascha celebrant, in memoriam Arietis Abrahamae ostensi in sacrificium filij loco: noctisque cuiusdam in qua Alcoranum de coelo datum existimant. Semel quotannis etiam ad domum dei, quae in Mecha est ire Sarraceni omnes debent, tum propter professionis suae recognitionem, tum

Sedibus & scamnis Turci non vtuntur.

Mensa Turcorum de corio est

Calceamentum

Vestimenta Turcarum fluxa

Viri curuati micturiunt

Vinum non bibunt Turci

Caro suilla & omne morticinum vitale

Dies veneris Turcis sacra

Quingies in die orare turci tenent. Meridiem versus. Loci corporis

Continua in omnibus ciuitatibus balnea

Ieiunia Turcarum

Pascha Turcarum

Domus dei in Mecha

De omnium gentium ritibus.

annuos honores Mahometo persoluendos, cuius sepulchrum ibi obseruat. Religionem seu sectam suam abnegare Sarraceni neminem cogunt, nec istud alicui persuadere conantur, quamuis Alcoranus præcipiat, ut aduersarios prophetasque eorundem perdant & omnibus modis persequantur: unde fit ut in Turcia omnium sectarum gentes habitent, & quæque, ut solet, suo deo sacra faciat. Sacerdotes præterea eorum a communi populo non multum differunt, nec a priuatis ædibus ecclesiæ: Alcoranum scire sufficit & quæ ad orationem cultumque legis pertinent: meditationibus, literarumque studiis minime vacant. Non enim ecclesiarum aut animarum aliqua cura occupati sunt: sacramenta nulla habent, reliquiarum, sacrorumque vasorum, & altarium nulla obseruatio, sed vxoribus, liberis, ac cæteræ familiæ intenti: agriculturæ, mercaturæ, venationi, & similibus studiis, quibus victus quaeritur & vita sustentatur quemadmodum laici cæteri incumbunt: nihil est ipsis facere illicitum, nihil prohibitum, a seruitute, ab exactionibus immunes sunt. honoris plurimum ab omnibus percipiunt, ut qui legis caerimonias sciant, ecclesiis præsideant, & alios docere possint. Gymnasia multa & magna habent, in quibus ciuiles leges, a Regibus late pro regni administratione defensioneque plurimi docentur, quorum dein quidam ecclesiasticis, quidam sæcularibus officiis præficiuntur. Sunt etiam in ea secta multi & varij religiosi, quorum quidam in ne moribus & solitudinibus vitam villatim ducentes hominum commercia effugiunt, quidam in ciuitatibus hospitalitatem exercentes peregrinos pauperes ad hospitia saltem recipiunt si non habeant quo reficere possint, ex mendicitate enim & ipsi viuunt: alij per ciuitates vagantes, in vtriusque quibusdā bonam atque semper recentem aquam portant, quam cuique petenti bibendam vltro offerunt, pro quo pietatis officio, si quid ipsis porrigitur accipiunt, cupiunt nihil, tantam religionis ostentationem in dictis & factis, in moribus & gestu præ se ferentes, ut non homines, sed angeli credi possint: signum quoddam quicquid gerit per quod cuius professionis sit intusosci habet. Iusticiæ Sarraceni seu Turcæ exactores strenuissimi sunt, qui hominis sanguinem fuderit pari poena semper plectitur. In adulterio deprehensus cum adultera absque misericordia, absque mora lapidatur. Est etiam fornicarijs sua poena expressa, octingentos flagelli ictus seu verbera tolerare debet, qui præuentus fuerit, Fur poena. Fur prima & secunda vice deprehensus totidem ictibus flagellatur, tertia, manu truncatur, quarta, pede. Qui damnum alicui infert, precio aestimato satisfacere compellitur. In possessionibus repetundis ut petittum testibus comprobetur, lege sancitur, utque negator iuramento se expurget. Testes nullos nisi valde idoneas probatasque personas, & quibus sine iuramento credi possit admittunt. Inquisitores per regionem multi etiam constituti sunt, qui orationum ad quas tenentur, negligentes indagatos talibus quidem adficiunt ignominijs: tabulam vnam cum pluribus caudis vulpinis illorum collis appendunt, & hinc inde per totam ciuitatem trahentes non dimittunt donec se certa pecunia absoluant. Extra matrimonium nemini, qui ad prouectam etatem iam peruenerit, vitæ agere licet. Vxores autem ducere legitimas quatuor possunt,

Sarraceni ad
sectam suam
cogunt neminem

Sacerdotes
Turcæ

Ecclesiæ

Gymnasia
Turcæ multa
habent

Religiosi
Turcæ familiæ

Iusticiæ Sar
racenorum.
Adulterorum
poena

Furum poena.

Iniurijs satisfacere
compellitur

Testes Turcæ
quos admittunt

Inquisitores
Turcæ multos
habent

Vxores Turcæ
quatuor ducunt.

& demptis matribus & sororibus quascunq; volunt: nulla sanguinis habita-
ratione: illegitimas vero quotquot placuerint, & enutrirī valeant. Filij tam ex
his, q̄ ex illis suscepti hāredes in patris bonis aequaliter habentur. Hoc ta-
men seruato, q̄ duæ filia filio vno cōsequant̄. Coniuges duas aut plures nō
in vna domo, nec etiam in vna ciuitate habent, ob iuges contentiones carū,
atq; inquietudines, sed in singulis ciuitatibus singulas. Libertatem viri eas ter-
cio repudiandi habent, tercio item recipiendi. Repudiat̄ vero a quo viro sus-
cipiantur, si lubet, permanere possunt. Hæ in vestitu honestissimæ sunt. In ca-
pite mitris vtunt̄ velis ipsis superpositis, ita, vt decenter hac inuolutæ, vna
veli extremitas a dextro aut sinistro capitis parte dependeat, qua, si domum
exire, vel in domo in virorum conspectū prodire debeant, sine mora totam
faciem præter oculos velare possint. Nunq̄ audet fœmina Sarraceni vbi vi-
rorum congregatio est apparere. Forum adire, vendere aliquid aut emere
omnino fœminis illicitum. In ecclesia maiori locum a viris longe remotū ha-
bent, & adeo occlusum, vt nemo int̄spicere possit, nec aliquo modo intrare
Quem tamen nō omnes, sed magnatū solum vxores, & nunq̄ alias q̄ die
veneris ad vnicam orationis meridianæ horam, quæ apud eos, vt dictū est,
solennis est, intrare debent. Collocutio viri & mulieris in publico adeo rara
est, adeo præter consuetudinem, vt si inter eos per annum integrum morare
ris, semel vix videre posses. Virū apud mulierem in aperto sedere, aut equi-
tare cum aliqua pro monstro duceretur. Coniugati mutuo, alijs videntibus,
nunq̄ lasciuunt, nunq̄ rixantur, quum nec viri erga mulieres grauitatem un-
quam remittant, nec mulieres erga viros reuerentiam. Magni domini, qui a-
pud suas perpetuo esse nō possunt, ad earum custodiā deputatos Eunuchos
habent, qui tantā custodiā illas obseruant, & tueantur, vt præter maritum im-
possibile ulli uiro sit eas alloqui posse. impossibile ipsas posse præuaricari.
Postremum Mahometo, legibusq; ipsius fidei tantum Sarraceni tribuunt,
ut illas seruantibus æternam beatitudinem certissime promittant. Paradisū
videlicet deliciarum hortum dulcibus & amœnissimis aquis quaq; uersum
irriguum sub puro & temperato cœlo constitutum, in quo quicquid uelint
habitu sint: omnium ferculorum genera ad saturitatem, serica atq; purpu-
rea indumenta, adolescentulas ad nutū speciosas, cum aureis argenteisq; ua-
sis, Angelos pincernarum more in aureis lac, in argenteis uina rubea uber-
tim propinantes ministros. Contra non seruantibus infernum comminantur
interitumq; sempiternum. Hoc etiam credunt, q̄ quantiscunq; quis crimini-
bus obnoxius Si moriturus tantum deo credat & Mahometo, saluus fiat.

Liberi diuer-
so matrimo-
nio suscepti.

Repudiū a-
pud turcas

Mulier: Sar-
racenorū ve-
stitus

Mulier: loc⁹
in ecclesijs

Collocutio
viri & mu-
lierum apud
Turcas raris-
sima

Eunuchi mū-
lieribus de-
putati

Paradisus

Infernus.

De Christianis, eorūq; origine &
ritibus, Cap. Duodecimum.

De oim gentiū ritibus.

Christus Iesus dei patris omnipotentis verus & æternus filius, secunda in sancta indiuidua æquali perpetua trinitate persona incomprehensibili, & a sæculo abscondito consilio, atq; mysterio anno ab hinc Millesimo quingentesimo vicesimo, vñ miseros, & infelices homines in primis parentibus Adam & Æua per inobedientię peccatum eheu lapsos, & ob id multis sæculis cœlesti patria exclusos erigeret eoq; reduceret: ac detrusorum spirituum vetustiore ruinam ad quam supplendam præcipuo creati fuera mus, aliquando in cœlo refarciret, Sancti spiritus cooperatione in Iudæa a vir gine Maria de progenie David homo conceptus, & natus est. Tricesimo vitæ suæ anno vsq; in tricesimum quartum, quo ex Iudæorum inuidia cruce affixus perijt, Iudæam omnem percurrrens, Iudæos primum, deinde alias gen tes ab antiqua Mosaica lege, ab idolorum profana cultura ad nouam suā in stitutionem dehortatus est. Sequaces quotquot habere potuit discipulos ap pellauit, Ex quibus duodecim selectioribus post mortem suam, cum (vt præ dixerat) iterū viuus apparuisset, commisit, vt apostolorum siue legatorū no mine, in orbem vniuersum irent: & quæcunq; ab eo didicissent vidissentq; creature omni prædicarent. Symon Petrus, cui ecclesiæ suæ regimen princi patumq; diu antea post se suscipiendū tradiderat: quum post sancti spiritus perceptionem alijs ad alias terræ oras, vt fortiti & iussi fuerant, ad prædican dum diuertissent, primum Antiochiā venit, ibiq; ecclesiæ cathedram pri mariam constituens, cum alijs apostolis, qui sæpius ad eum venerant, conciliū celebrauit: in quo inter cætera Christianos a Christo deinceps omnes dici decretum, qui illius dogma orthodoxamq; pietatem amplexi tuerent. Romam deinde sede primaria translatā, pro maximo ipse, & successores sui semper habuere negotio, rudem & incultam adhuc Christi sibi sectam, eam q; professos aliquo bono ordine & gubernatione ex Mosaica lege, quam Christus non soluere, sed adimplere venisset, ex politicis Romanorum, Græ corum, Egyptiorum, aliarumq; gentium & sacris & profanis ritibus, legi bus, moribus: ex saluberrima imprimis Christi Iesu doctrina, & sancti spiri tus inspiratione cultiores facere. Rem aggressi, quemadmodum non solum apud Hebræos, sed alias etiam gentes, diuisos viderint homines in sacros & profanos, & tam his q̃ illis pulcherrima ordinatione, suos gradus, suas digni tates. Esse monarcham orbis vniuersi tunc Romanū Imperatorem, esse con sules, esse patricios, qui & senatores ad arbitrium quorum omnia ordinagen tur, esse per terram reges multos, duces, comites, præsides, præfectos, suffe ctos, tribunos militum, tribunos plæbis, prætores, primipyllos, centuriones, decuriones, quaterniones, duumuiros, quæstores, ædiles, ianitores, scribas, lectores, & priuatos homines vtriusq; sexus multos. In deorum vero tem plis Regem sacrificulum esse, archiflamines, prothoflamines, flamines, sacer dotes, pari ordine apud Hebræos in sacris summum pontificem esse, minores sacerdotes, leuitas, natineos, luminum extinctores, exorgistas, ianitores siue ædituos, & cantores. Apud Græcos chiliarchos, hecatontarchos, penthacon tarchos, decarchos, pentharchos, Esse præter eos quoq; tam apud hos, q̃ il

Causæ natiui
tatis Chri

Mariæ virgo
Chri mater.

Chri seq̃ces
discipuli vo
cati.

Petrus eccle
siæ Chriane
princeps.

Antiochia
prima eccle
siæ sedes.

A Chro chri
ani appellati

Chriana reli
gio a quibus
sumpta

Romana po
litia

Hebræorum
ciuitas

Græcorum ad
ministratio.

Ios diuerſe & virorum & mulierum religioſos conuentus multos; Saduccos
 Eſſaeos, Phariſeos apud Hebræos. Salios, diales, veſtales apud Rhomanos:
 Conſenſere ſanctiſſimi apoſtoli omnes, vt Petrus, & qui eum in Romana ſe
 de ſuccederent, imperpetuū Papa tanq̃ pater patrū, vniuerſalis, apoſtolicus,
 ſanctiſſimus, & ſummus pontifex diceretur. Eccleſiæ catholicę Romę tanq̃
 monarcha Romanus Imperator, orbi vniuerſo præſideret. Conſules quorū
 ſemper duo erant æquarent in eccleſia patriarchæ quatuor, Conſtantinopoli-
 tanus, Antiochenus, Alexandrinus, & Hieroſolymitanus, ſenatores Cardina-
 les exprimerent. Reges qui tribus ducibus Primates tribus archiepiſcopis
 imperantes designarent, Archiepiſcopi ſeu Metropolitani ducibus compa-
 rarentur, q̃ velut illi pluribus Comitibus, ſic ipſi epīſcopis mandarent. Epi-
 ſcopi Comitum ſimilitudinem exprimerent. Coepiſcopi ſiue epīſcopi & vi-
 carij præſides, præfectos, præpoſiti. Tribunos militum archipreſbyteri red-
 derent. Tribunos plæbis cancellarij, prætoreſ, archidiaconi Centuriones de-
 cani. Decuriones preſbyteri parochi. Aduocatoſ ſacerdoteſ aliq̃. Ædileſ dia-
 conij. Quaterniones ſubdiaconi. Duumuiroſ exorgiſtæ. Quæſtores hoſtia-
 rij aulaſ ianitorēſ lectoreſ, cantoreſ, ſiue poetas. Acolythi ſcriptoreſ aut cœre-
 ferariōſ præſentarent. Hoſ omneſ communi appellatione clericōſ, a clericoſ
 .i. ſorte. qua ex populo primum in dei ſortem elgebantur vocari volueret. Se-
 ptem tamen, quōſ adhuc Romanus pontifex ſolenniter ſanctificans ſecum in
 altari habet, ceteriſ nominatiores eſſe. Epīſcopoſ ſcilicet preſbyteroſ, diaconōſ,
 ſubdiaconōſ, acolythoſ, cantoreſ, quibꝯ ſinguliſ in eccleſia ſua officiā,
 habitum atq̃ dignitatē attribuere. Epīſcopiſ clericōſ alioſ ordinare, virgi-
 neſ velare & benedicere, pontificeſ conſecrare, manuſ imponere, confir-
 mare, baſilicaſ deo dedicare, deponendoſ ab officio ſacerdoteſ deponere & re-
 gradari, ſynodoſ celebrare, chriſma conficere, veſteſ & vaſa ſacrare, & alia
 quę etiam minoribuſ ſacerdotibuſ cōmunia, vt cathegizare, baptizare, ſacra-
 mentum altariſ conficere, aliſ cōmunicare, a peccatiſ pœnitenteſ abſoluere,
 contumaceſ arctiuſ irretire, euangelium annunciare. Caput in apice quatuor
 digitorū latitudine in rotundum more Nazareorū radere, & neq̃ comaſ neq̃
 barbā nutrire, perpetuo caſtoſ eſſe, ſacerdotibuſ omnibuſ præcipere.
 Viſtum hiſ ſolum ex primitiſ, decimiſ & oblationibuſ eſſe, ſæcularibuſ cu-
 riſ negotiſq̃ omnino vacare. honeſte veſtiri, incedere, & cōuerſari. ſoli deo
 & eccleſiæ deſeruire. lectioni ſacrę ſedulo incumbere, vt omnia quę Chriſti
 anę religioniſ ſunt, in quibuſ alioſ inſtituere obligant, ipſi perfecte noiſ.
 Religioſi conuentuſ tam virorum q̃ mulierum ſunt Benedictini, Prædica-
 toreſ, Franciſcani, Auguſtiniani, Bernardini, Antoniani, Ioannitæ, Cartuſiani,
 Præmonſtratenſeſ, Carmelitæ, Ciſtercieneſ, innumerici aliq̃, quibuſ omni-
 buſ ex regula, quam ſibi priuatim quicq̃ præſcribere, certuſ habituſ, certa
 viuendi ratio eſt. continentia paupertateſ atq̃ obedientia ppetuā profeſſi,
 vt plurimū, vitā ſolitariā agunt, quare monachi. .i. ſolitarij appellant. qđ ab-
 bateſ, quidā ppoſitoſ, aut prioreſ ſibi pſciunt, Epīſ aut Roma. tñ modo pon-
 tifici ſubſunt. Cucullo q̃uiſ nō vniuſ coloris fere vitū oēſ, & carnibꝯ abſtine-

Ro. pen. Pa
pa vocatus.

Quatuor pa
triarque
Primates
Archiep
Episcopi
Coe
P
Archiep
byteri.
Can. ellar
Archidiacon
Decan
Presbyteri
Diacon.
Subdiacon
Exorciste
Hofiar
Leitores
Acolythi

Clerico ū in
ecclesia di
gnitares
Quid ep̄is
concessum

Sacerdotū
qualis vita
& habitus

Chīsanore
religiosi con
uentus

Monachi
litari

De omnium gentium ritibus.

Quindecim Episcopis sacrificaturis sacratas vestes ex Mosaiica lege desumptas ob perfectionem eorum quindecim numero esse, Sandalia, amictum, albam, talarum Cingulum, stolam, manipulum, tunicam hyacinthinam, dalmaticam, chirothecas, annulum, castulam, sudarium, pallium, mitram, pedum, & iuxta altare, in quo sederet, cathedra. Et quibus nouem quoque minoribus sacerdotibus communes esse voluere, amictum, albam, talarum, cingulum, stolam, manipulum, castulam. Romano pontifici præter eas ex Constantini magni largitione, omnia Romani Imperatoris insignia permixta, tunica coccinea, purpurea chlamys, sceptrum, diadema fastigiatum, quibus in magnis festiuitatibus in sacrario rite indutum rem diuinam facturum ad altare stipatum procedere, præbytero a dextro, diacono a sinistro lateribus, subdiacono cum libro clauso cæroferariisque duobus, & vno cum thuribulo suffumigante præcedentibus, eo peruentum mitram deponere, atque in imis altaris gradibus peccatorum publicam confessionem cum comitibus dicere, ascenso postmodum altari codicem in cornu aë sinistro iacentem aperiri, de osculari, & missæ sacrificium suis ceremoniis perficere, Subdiaconum epistolam, diaconum euangelium legere. Septies per dies singulos deum laudare, orareque præscriptis orationibus, tam maioribus quam minoribus sacerdotibus præcepere, circiter vespere vespere, sub noctis crepusculo completorium, matutino tempore matutinas, primam, terciam, sextam, nonam, prima, tertia, sexta, nona diei horis: & hoc, si fieri possit, in ecclesia ante altare humiliter orientem versus, Oratio dominica, symbolumque apostolorum, quemadmodum adhuc hodie a vulgo, ab initio tantum dicebantur. Beatus Hieronymus Damasi papæ impulsu, psalmos per ferias digessit, & horis singulis proprios deputauit. Nocturnis die sacro nouem: non sacro, duodecim. Laudibus matutinis quinque, Vesperis quinque, cæteris omnibus tris. Euangelia, epistolas, aliaque quæ ex veteri ac nouo instrumento adhuc leguntur, præter cantum, pro maiori parte ordinauit. Damasus secundum antiphonarum, quas Ambrosius Mediolanensis episcopus conscripsit, diuiso psallentium choro alternatim cantare instituit, & singulis versum Gloria patri &c. adiecit. Lectiones & hymnos, qui horis singulis præmittuntur concilia Toletanum & Agathonense approbauerunt. Orationes, gradualia, tractus, alleluia, offertoria, communionem in missa, Antiphonas, versiculos, tropos aliaque, quæ tam in nocturno quam diurno officio cantantur, legunturque ad decorem & laudem dei Gregorius, Gelasius, & Ambrosius plerique alij sancti patres non vno, verum diuersis temporibus addidere. Missæ officij apparatus Introitus. Gloria in excelsis Et in terra. Dominus vobiscum. Symbolum.

Episcopis sacrificaturis sacratas vestes ex Mosaiica lege desumptas ob perfectionem eorum quindecim numero esse, Sandalia, amictum, albam, talarum Cingulum, stolam, manipulum, tunicam hyacinthinam, dalmaticam, chirothecas, annulum, castulam, sudarium, pallium, mitram, pedum, & iuxta altare, in quo sederet, cathedra. Et quibus nouem quoque minoribus sacerdotibus communes esse voluere, amictum, albam, talarum, cingulum, stolam, manipulum, castulam. Romano pontifici præter eas ex Constantini magni largitione, omnia Romani Imperatoris insignia permixta, tunica coccinea, purpurea chlamys, sceptrum, diadema fastigiatum, quibus in magnis festiuitatibus in sacrario rite indutum rem diuinam facturum ad altare stipatum procedere, præbytero a dextro, diacono a sinistro lateribus, subdiacono cum libro clauso cæroferariisque duobus, & vno cum thuribulo suffumigante præcedentibus, eo peruentum mitram deponere, atque in imis altaris gradibus peccatorum publicam confessionem cum comitibus dicere, ascenso postmodum altari codicem in cornu aë sinistro iacentem aperiri, de osculari, & missæ sacrificium suis ceremoniis perficere, Subdiaconum epistolam, diaconum euangelium legere. Septies per dies singulos deum laudare, orareque præscriptis orationibus, tam maioribus quam minoribus sacerdotibus præcepere, circiter vespere vespere, sub noctis crepusculo completorium, matutino tempore matutinas, primam, terciam, sextam, nonam, prima, tertia, sexta, nona diei horis: & hoc, si fieri possit, in ecclesia ante altare humiliter orientem versus, Oratio dominica, symbolumque apostolorum, quemadmodum adhuc hodie a vulgo, ab initio tantum dicebantur. Beatus Hieronymus Damasi papæ impulsu, psalmos per ferias digessit, & horis singulis proprios deputauit. Nocturnis die sacro nouem: non sacro, duodecim. Laudibus matutinis quinque, Vesperis quinque, cæteris omnibus tris. Euangelia, epistolas, aliaque quæ ex veteri ac nouo instrumento adhuc leguntur, præter cantum, pro maiori parte ordinauit. Damasus secundum antiphonarum, quas Ambrosius Mediolanensis episcopus conscripsit, diuiso psallentium choro alternatim cantare instituit, & singulis versum Gloria patri &c. adiecit. Lectiones & hymnos, qui horis singulis præmittuntur concilia Toletanum & Agathonense approbauerunt. Orationes, gradualia, tractus, alleluia, offertoria, communionem in missa, Antiphonas, versiculos, tropos aliaque, quæ tam in nocturno quam diurno officio cantantur, legunturque ad decorem & laudem dei Gregorius, Gelasius, & Ambrosius plerique alij sancti patres non vno, verum diuersis temporibus addidere. Missæ officij apparatus Introitus. Gloria in excelsis Et in terra. Dominus vobiscum. Symbolum.

dicatio, quæ ex suggesto diebus festis a sacerdote aut diacono ad populum fit Neemiæ aut Esdræ exemplo inoleuit magis, quæ instituta est. Monebantur in hac ab initio quum omnes in missa præsentés ex præcepto cõmunicarẽs ad mutuam concordiam, qui odio insectabantur, ut mundi nõ polluti vicij, sacramentum altaris perciperent, ratione cuius publica peccatorum confessione adhuc hodie ea concludi solet: veteris ac nouæ legis instrumenta, decem dei præcepta, duodecim fidei articuli, septem ecclesiæ sacramenta, sanctorum vitæ & martyria, dies sacri, doctrinæ, virtutes & vicia: & quæcũq; alia, quæ Christiano homini cognitu necessaria sunt, edocentur. Offertoriũ Gregorius apposuit. Leo præfationes. Maiorem & minorem canones Gelasius. Sanctus beatus Sixtus. Pater noster ex Matthæi euangelio Gregorius. Marialis beati Petri discipulus benedictionem dare episcopos, pacem minores sacerdotes. Innocentius instituere Agnus dei Sergius adiunxit. Gregorius cõmunionem. Conclusionem per Ite missa, per benedicamus domino, & Deo gratias Leo adinuenit. ¶ Duodecim fidei articuli, quos quemlibet nedũ constantissime cõfiteri, verũ etiã credere bñ apostoli mandare, tales recensent Primus vnũ deũ & trinum esse patrem omnipotentem celi terræq; factorem. Secundus Iesum Christum filium eius vnigenitum, dominum nostrũ. Tercius eundem de spiritu sancto conceptũ, ex Maria virgine natum. Quartus sub Pontio Pilato passum, crucifixum, mortuum, atq; sepultum. Quintus ad inferna descendisse, rursus a mortuis terciã die resurrexisse. Sextus ad celos ascendisse, sedere ad dexteram dei patris omnipotentis. Septimus venturum rursus cum gloria iudicatum viuos & mortuos. Octauus spiritum sanctum esse. Nonus sanctam ecclesiã catholicam. Decimus sanctorum cõmunionem, remissionem peccatorum. Vndecimus carnis resurrectionem. Duodecimus æternam post obitum in alio orbe vitam. Decem præcepta, quæ deus digito suo conscripta per Moysen Israelitico populo dederat, & nos obseruare voluere. Primum est vnũ deum credere. Secundum, ipsius nomen vane non assumere. Tercium, sabbata sanctificare. Quartum, parentes & natu maiores honorare. Quintum, non occidere. Sextum, non mechari. Septimum, non furari. Octauum, falsum non attestari. Nonum, rei alienæ nõ inhiare. Decimum, alteri nuptam neq; concupiscere. ¶ Septem ecclesiæ sacramenta, quæ in posterioribus quinq; fidei articulis includuntur, & credi a nobis sancti patres præcepere. Primum, baptismus est, hoc ex canonica sanxio, ne, nisi maxima necessitas citius deposcisset, olim non nisi in fide prius optime instructis & approbatis catecuminis per examina vel inquisitiones septem quæ septem certis per quadragelimẽ ieiunium diebus fiebant, sacris paschæ & penthecostes sabbatis, quibus consecrari in parochijs omnibus solet, dabat: quoniam vero præ cæteris ad æternam salutem id apprime necessarium est. Ne quis eo orbatus ex vita hac abscedat, statuere, ut nato mox infante: patri mi huic, tanq; testes, aut fidei iussores, rogentur, a quibus ante ecclesiæ fores statutus, a sacerdote ad hoc accersito priusq; sacro fonte immergatur quæreret, an Sathani pompisq; eius omnibus abrenunciaueris, an fidei christianæ

Sermo quare in missa fiat

De qbus sermofiat

Offertoriũ
Præfatio
Canõvterq;
Oro dñica

Agnus dei

Duodecim
fidei articf.

Decem dei
pcepta.

Septem ec
clesiæ sacra
menta.
Baptismus
primum.

Septies ba
ptisandi oĩ
examinabãt

De oim gentiū ritibus.

Septem clerici baptizandos articulos omnes firmiter credat. Patrimis pro eo affirmantibus, sacerdos ter in faciem illi insufflans, exorgizat, catechizatq. Septem postea cum eo per ordinem facit, benedictum salori illius primo immittit. Secundo oculos, aures, nares, terra suo sputo madefacta illinit. Tercio nomen, quo postea vocet imponens, in pectore & dorso oleo sancto in crucis formam cōsignat. Quarto baptismo ter sanctę trinitatis nomine, patris & filij & spiritus sancti: quo etiam alia sacramenta omnia exhibentur, immergit: aut in crucis formā ter perfundit. Quinto pollice sacro chrismate intincto frontem ipsius cruce notat. Sexto vestem eum candidam indēit. Septimo candelam ardentem præbet. Iudæi anteaq. baptizantur, ex Agathonensi concilio menses nouem tecumini in fide instruuntur, diesq. quadraginta ieiunare debent, diuitijs se suis omnibus abdicare, seruos manumittere: filios si quos Mosaica lege circumciderint, a se procul repellere. Nemini ob id mirandum, si tam grauare gens illa baptismo admoueat. ¶ Confirmatio, secundum sacramentum, ab episcopo solum in ecclesia, ante altare adultis, & si fieri possit, ieiunis, tali quidem ritu largitur. Confirmandi cum singulis patrimis omnes ad sunt. Episcopus dicta super omnes vna oratione singulorum frontes humectato chrismate pollice, crucis forma in patris & filij & spiritus sancti nomine cōsignat, alapamq. maxillę sinistrę in suscepti sacramenti memoriam, ne repetant, incudit. Patrimis, ne recens vinctio defluat, aut per incuriam abstergetur, mox præparata ad hoc fascia frontem obligant, quam non nisi septimo die deponere fas ducunt: tantū huic sacramento sancti patres concessere, vt nomen in baptismo impositum, si displiceat in huius perceptione ab episcopo in aliud mutari possit. ¶ Tercium sacramentum est Sacerdo: similiter ab episcopo solum in prima ecclesia in Decembri tantum, nunc constitutis sex annis temporibus, puta singulis quatuor ieiuniorum: eam ob causam institutorum, sabbatis. Sabbato, quod sitientes dicitur, & sacrosancti paschę sabbato confertur, maribus solummodo, & quorum vitę conditio, corporum habitudo, animorum qualitas, satis cognita perspectaq. sit. Septem, scdm quosdam, nouem enumerantur, in quibus singulis characterem specialem suscipientis animę imprimi, & cum hominem sacrum deinceps esse, credi sancti patres voluerunt: hi psalter, hostiarij, lectores, exorgistę, acolythi, subdiaconi, diaconi, presbyteri, episcopi, vnū tamen sacramentū, non plura, ratione finalis officij quod est dominicum corpus consecrare censetur. Singulis sua in ecclesia officia, insigniaq. ex Toletano concilio constituta. Hostiarijs sacras ædes tueri, aperire, & recludere: clauis ob id eis in ordinatione datur. Lectoribus veteris testamenti sacrarūq. historiarum legendi facultas, Codex tribuitur. Exorgistis obfessos malo daemone homines adiurare, in signū, quo illud continetur, liber porrigitur. Acolythi candelabra, luminaria, vrceolos ad aram disponere, atq. portare. Candelabrū eis cum cæreo, vrceoliq. vacui præstant. Subdiaconis oblationes percipere, calicem, patināq. attrectare, & ad sacrificiū deferre. Vinū & aquā in vrceolis diaconis administrare, vacuis ea de re ipsi calix cum patina ab episcopo, vrceoli vino aquaq. pleni, & map

pul a ab archidiacono dantur. Diaconis dei verbum gentibus prædicare, & sacerdoti in sacris ecclesiæ actibus deseruire cõmittitur, Euangelij liber tribuitur, & stola in modum iugi altero tantummodo eius humero iniecta. Presbyteris dominicū corpus consecrare, pro peccatoribus orare, atq; per iniunctam poenitentiam deo rursus conciliare potestas. Calix cum vino, patina cū hostia, stola super vtrunq; humerum, & castula insignia. Quid episcopo datū supra auditum. Dominica hic tantum die, horam circiter terciam, infra missæ officium priusq; euangelium legitur, ordinatur, per manus & libri super caput positionem ab alijs episcopis, cõnumerato Metropolitano, tribus. Episcopi in prima ecclesia ab alijs presbyteris parum aut nihil differebant, cõmuni concilio ecclesiæ moderabantur, anteq; dissensiones, vulgo audirent, quibus vnusquisq; se, nō a Christo, sed a quo baptizatus esset, hic Pauli, alius se Apollinis, tercius Cephæ appellaret: pro vniformitate igitur conseruanda, & schismatibus vitandis, necessario decreuere sancti patres, vt cõmuni appellatione omnes, qui baptizarent, Christiani deinceps a Christo dicerent, vtq; singulis prouincijs, prout magnæ vel paruæ essent, vnus aut plures presbyteri probatiores, episcopi nomine, præficerentur, qui non, vt antea, suo nutu, sed ecclesiæ Romanæ sacrorūq; conciliorū statutis ordinationibusq; subditū sibi & clerum & populū gubernarent, instituerentq;. Tunc primū piorum principum auxilio permissuq; regiones per totum Christianū orbem in dioceses, dioceses in conuentus seu capitula, capitula in parochias, diuisæ: & pulcherrima illa ordinatio, qualis adhuc cernitur tam in clero q; populo facta, vt populus vicaniū dato iure suo parochio obediat, parochus decano, decanus episcopo, episcopus archiepiscopo, archiepiscopus primati siue patriarchæ, primas siue patriarcha legato, legatus papæ, papa concilio, concilium deo soli. Corporis & sanguinis Christi salutiferū sacramentū sacerdos quisq; rite secundum ecclesiæ clauis ordinatus consecrareq; intendens obseruata verborū forma conficere, ex triticeo pane verum corpus, ex vino verum sanguinem lesu Christi potest. Ipsemet Christus dominus noster nocte, quæ passionis sue diem proxime præcessit, cum discipulis celebravit, & in memoriā sui ipsius celebrandū, manducandūq; perpetuo instituit, & consecrauit. Magna fide circa id necessariū, vt primo transmutari panem in corpus, vinum in sanguinem Christi credatur. Secundo id licet quotidie fiat Christum tamen nō augmentari. Tercio manducatū indies non minui. Quarto sacramento in plures partes diuiso integrū Christum in singulis etiam minimis particulis permanere. Quinto ab homine malitioso manducatū nō coinquinari. Sexto sumentibus malis mortem, bonis vitam æternam conferre. Septimo manducatū, non in manducantem, vt alius cibus, sed manducantem in ipsum conuertri. Octauo manducatū illæsum in cælū rapi. Nono tam in exigua & modica panis aut vini forma immensum incomprehensibilemq; deum & hominem Christū comprehendi. Decimo vnum atq; idem Christi corpus vno momento multis in locis, multis ab hominibus, & diuersa sub specie percipi. Vndecimo mutata substantia panis in veram Christi carnem, vini in sanguinem verū,

Presbyteris

Episcopi cõsecratio

Episcopi a presbyteris olim nihil differēbant

Christiani a Christo.

Episcopi quō primū missæ introductæ sūt Pulchra ecclesiæ ordinatio

Corpus & sanguis Christi quartū sacramentum

Magna fide opus vt tres decimæ sententia credant.

De oim gentiū ritibus.

naturalia accidentia panis & vini permanere, nō carnis aut sanguinis assumere. Duodecimo digne manducantibus utilitates duodecim maximas, quę in his versibus enumerant, subministrare. Inflamat, memorat, sustentat, roborat, augeat, Hostia spem purgat, reficit, vitam dat, & vnit. Confirmat fidem minuit fomitemq; remittit. Vltimo tam viuīs q̃ defunctis pro quibus a sacerdote speciatim in sacrificio offertur miro modo saluificum & vtile esse.

Eucharistia cōmunio Eucharistiam & cōmunionem propterea dici, consecratur quidem ab exordio Christianę religionis, & adhuc, vt aiunt, apud schismaticos quosdam, tantę magnitudinis vnus panis, qui a sacerdote in scutellam cōminutus, omnibus, qui sacrificio aderant, cōmunicari satisq; esse posset, ex p̃cepto nāq; olim Christiani de eo quotidie cōmunicabant: deinde dominicis tantū diebus, sed cum nec his etiā digne obseruaretur. P̃ceptum in anno ter vel ad minus semel sacro videlicet paschatis tempore: in omniq; vitę periculo pro viatico, quo etiā nomine appellatur, Christianus homo quilibet sanę rationis diligentiori qua vnq; possit, & animę & corporis sui ad hoc p̃paratione abilitateq; percipiat. ¶ **Matrimoniu**, quod est maris & fœminę legitima coniunctio, iure naturali, diuino: gentium & ciuili inductū sacramentum quintum. Sancti patres in Christiana pietate vnum, non plura simul, publicum nō clandestinū in ecclesia vel eius foribus solenniter fieri p̃ceptere, ita scilicet, vt sacerdos accersatur qui virum primo, deinde fœminam inquirat. In matrimonium contrahendum vtriq; ne consentiant, quibus consentientibus, quod maxime in eo necessarium est, ipse comprehensis amborum dextris, eos in indiuiduę sanctęq; trinitatis & vnitatis nomine patris & filij & spiritus sancti coniungens, iubet hortaturq; vt vnanimi huius & mutui coniugij perpetuo memores, viuētes se mutuo nūq; deselinquant, mutuo diligant, mutuo deseruiant, honorent: procreationi, non libidini, studeant: natos ex se pueros honeste & diligenter educant: annulo postea eos subarrat: & aqua benedicta asperlos, porrecta stola in ecclesiam introducit, supplex ante altare, si prius benedicti non sint, benedicit. Mulier rubea vitta, & supra hanc candido velamine obuolat, sine quo deinceps in publicū prodire, aut viris assidere haud licitum. Duodecim esse, quibus matrimonium contrahendum impediri, contractū dirimi rursus voluere. Personę utpote errorem, conditionem interpositā, cognationem, crimen apertum, sectę disparitatem, violentiā, sacrum ordinem, ligamen, quo alij alter obstringit, publicam honestatem, affinitatem, coeundi impotentia. ¶ **Sextum ecclesię sacramentum Pœnitentia** est, a Christo pro altera naufragij tabula datū, Christianus homo quilibet indubie credere debet in quatuor consistere. Peccatorū videlicet pœnitentia, canonica confessione, absolutione, satisfationeq; vt primo, non leui, sed grauissima pœnitentia in animę penetralibus superperdita, iterūq; amissa illa per peccatū puritate & innocentia, quā vel baptismo, vel superioris pœnitentię beneficio consequutus fuit, doleat, & dolore siue pœnitentia ea se reconciliandū rursus deo speret, omnia quibus sese innocentiam amisisse indignationemq; dei in se cōcitasse cognoscit: sacerdoti

prudenti, ore proprio humiliter vere loco dei confiteatur, firmiterque credat, a Christo illi ceu suo in terris vicario potestatem concessam esse, vt se a peccatis confessis omnibus absolueri possit. Postremum pro satisfactione, & culparum remedio non grauate, verum alacriter obeat, quicquid facere iussus fuerit: indubitata fide credat absolutum esse se, quod mox a sacerdote absolutio debita verborum forma pronunciata fuerit. ¶ Vltimum sacramentum Extrema vinctio creditur, per oleum, quod ad hunc vsum ab episcopo in singulis diocesis, annuo ritu, quinta feria, quae paschae festum proxime praecedat, quemadmodum chrisma a nouo consecratur, a sacerdote ex Iacobi apostoli praeepto, & Felicis Papae in sede beati Petri quarti institutione morituris tantummodo adultis, atque eam poscentibus praestatur. Praescripta verborum forma & crebra sanctorum inuocatione, ea corporis membra inunguntur, quibus quinque sensus, visus, auditus, gustus, olfactus, tactus maxime vigere & homo deliquisse existimatur, vt pectus, os, oculi, aures, nares, manus, & pedes, quia concedi, si digne percipiat, nedum leuium delictorum omnino remissionem, verum quoque, aut mox pristinam sanitatem, aut obitum maturatiorem lenioremque sancti patres credi voluerunt. ¶ Festi dies quos per annum ab ecclesia obseruari praecipere, initium a Christi domini nostri aduentu, quem in Decembri apostolus Petrus per hebdomadas integras tris, & dimidiam ieiunio & oratione ante natiuitatem eiusdem, qui vltimis Decembris diebus continuis octo ingenti gaudio & solennitate celebratur omnes auspicantur. Annum in hebdomadas quinquaginta duas: hebdomadas in menses duodecim, menses vt plurimum in dies triginta diuisere. Prima Ianuarij die, vt secundum Mosaicam legem Christus preputio circumcissus sit, ecclesia recolit. Tercia postea, vt a magis tribus, tribus muneribus adoratus, atque a Ioanne in Iordanis flumine baptizatus, nouae legis primordia iecit. Secunda Februarij die, vt immaculata mater eius patrio ritu obediens templo ipsum intulerit, & sese purgari permisit in cuius rei memoriam solennis ab ecclesia eo die processio peragitur candelaeque caerae benedicuntur. Vicesima quinta Martij, vt nasciturus Christus virgini Mariae per angelum annunciatus, sancti spiritus obumbratione in utero conceptus sit: quo tempore, quadraginta etiam dies, quos nobiscum in terris agens ieiunauit: & nos ieiunare passionemque ipsius & mortem, quam vt nos a diaboli iugo liberaret sponte sua sustinuit recolere voluerunt: vltima illius ieiunij die, quae frequenter in Aprilem cadit, maximo omnium festo, vt superata morte ad inferna descendit diabolo expugnato redijt suis iterum viuus & gloriosus multum apparuit celebrare. In Maio vt spectantibus discipulis vniuersis propria virtute in coelos ascendit. Quo tempore beati Mamerti episcopi Vienenensis institutione per vniuersum Christianum orbem peregrinationes seu letaniae de ecclesia vna ad aliam minores fiunt. In Iunio & Maio quandoque vt promissus spiritus sanctus discipulis Christi singulis in ignitarum linguarum formis deorsum datus apparuit, ac omnium nationum linguas & loqui & intelligere dedit. Octaua die sequenti festum sanctae trinitati celebre, Deinde quinta ex Urbani sexti

Satisfactio
Absolutio

Vlti. sacra.
vinctio extre
ma

Quae corporis
membra in
ungant

Extreme vn
ctionis effe
ctus

Qui dies cri
stianis sacri.

Aduent. dñi

Temporis diuisio

Circumcisio

Christi

Epiphania

domini

Purificatio

Mariae

Annunciatio
domini

Ieiunium dñi

Passio dñi

Resurrectio

domini

Ascensio ad

caelos.

Letaniae mi
nores

Pentecostes

festum

Trinitatis

festum

De oīm gentiū ritibus.

Corpis chri institutione; vt in vltima cena Christus in perepnam sui memoriam saluber
rimum corporis & sanguinis sui Sacramentum sub panis & vini speciebus
Aplos diui perpetuo visendum, vescendumq; suis post se relinquens instituit, frequenti
sionis celebritate recolitur. Decima quinta Iulij, vt beati apostoli velut iussi fuerant
duodecimo anno post domini sui in coelos ascensionem ad praedicandum
Assumptōis gentibus in orbem vniuersum abierunt nouo festo memorat. Obitus geni
Mariæ trici Christi decima quinta Augusti. Natiuitas octaua Septembris, vt templo
Natiuitatis presentata a trimatu ibi ad nobiles vsq; annos deo iugiter seruiendo pman
Mariæ ferit, vicesima prima Nouembris peragitur. Octaua Decembris immaculata
Purificationis illius ex diu sterilibus parentibus conceptio veneratur. Secunda Iulij die, vt
in templū montana transcendens Elizabeth cognatam inuisit. Constitui etiam duode
Cōceptionis cim apostolis, quibusdā martyribus, nonnullis confessoribus, & virginibus,
Mariæ. sacri dies. Vicesima siquidem Februarij Matthiae. Marco euangelistae vicesi
Visitationis maquina Aprilis, quo die letanias maiores Gregorius fieri ordinauit. Philip
po & Iacobo maiori prima Maij. Petro & Paulo vicesimanona Iunij, & eius
dem mensis dies vicesima quarta natalis Ioannis baptistae sacra est. Vicesima
secunda Iulij Iacobo minori. Bartholomaeo vicesima quarta Augusti. Mate
thaeo vicesima prima Septembris. Vicesima octaua Octobris Symoni & Iude
Vltima Nouembris Andreae. Vicesima prima Decembris Thomae, & eius
dem mensis vicesima septima euangelistae Ioanni, prothomartyri Stephano se
quēs dies dicata, Innocentibus pueris subsequens. Laurentio decima Augusti.
Georgio vicesima tertia Maij. Martino & Nicolao solis ex omnibus confes
soribus festa huic sexta Decembris, illi vndecima Nouembris tributa. Cathe
rinae virgini vicesima quinta Nouembris. Mariae Magdalene vicesima quin
ta Iulij. Esse etiā sub vnus Michaelis nomine omnibus beatis angelis diem
vicesimū nonum Septembris sacrum. Et in cōmune oībus sanctis & electis
Dñica dies dei primū Nouembris volūere. Septimā praeerea quamq; diem quemad
Chriānis vt Iudaeis sab batū sacra modum Iudaeis sabbatū Dominica appellatione ab omni seruii operatōe
batū sacra prorsus Christianis quietā esse, Solum diuinis laudibus, diuinis sacrificijs in
ecclesia operari. Euangelium & fidei praecepta a sacerdotibus praedicantibus
addiscere: ac quibuscunq; modis coelestis in nos numinis iram diebus sex in
Quinta q; termedijs prouocasse timemus, hac die totū deprecari expiareq;. Olim quēq;
dies olim sa quinta dies pari celebritate obseruabat; sed ne idolatris gentibus quē Ioui hac
era vt dñica die feriabant nonnihil condonaret abrogata rursus, fiebat tam singulis do
hodie minicis diebus q; quintis ferijs ante missae inceptionem per ecclesiarū circū
itum a clero & populo solennis pcessio, atq; aque benedictae per sacerdotem
Processio do aspersio. Agapitus instituit, in hac in memoriā Christi ascensionis, in illa glo
minico diē riosae resurrectionis, quē de dominica in dominicā, velut de octaua in octauā
quare fiat ppetuo festo celebrat: per noctes, quae p̄cipuos solennes dies p̄cedunt, totas
olim ex p̄cepto & clerus & populus oīs in ecclesia diuinis laudibus inuigila
bant: sed ob plura enormia scandala & crimina, quē tenebris occultantibus a
malitiosis interim ppetrabant mos iste sublati pro eo ieiunia die p̄cedenti
Quinq; per instituta adhuc vigiliae nomen retinent. Quinq; per annū ecclesiā recolere
annū ecclesia statuere: a dominica, quē septuagesima a septuaginta diebus, q̄s includit, ad

octauā paschæ Christi dñi ieiuniū, passionem, mortem, sepulturā, p̄terq; hoc primorū parentū miserabilem lapsum, maximosq; humani gn̄is errores, illos, quibus a veri nōis cognitione cultuq; abducti, ad idolorū & malorū dæmonum p̄fanā obseruationem declinauit. Durā item & intolerabilem illā seruitutem, quā sub Ægyptio Pharaone Israeliticus populus seruiebat: quare in canonicis horis Geneseos & Exodi libri legunt & tristitiā tam in gestu q̄ cultu oēm ecclesia ostentat. Ab octauo paschatis die ad octauū penthecostes Christi resurrectionem, ascensionem, & sancti spūs transmissionem, cūq; hoc humani gn̄is deo patri per filiū reconciliationem redemptionemq; ac in qua p̄figurata fuit, filiorū Israel in terrā p̄missionis restitutionem: noui ob id instrumenti libri legunt & iucunda lætaq; oīa repetunt. Ab octauo deinde penthecostes ad Christi aduentū vsq; per hebdomadas plus viginti miracula & conuersationem illius cū mundo celebrare voluere: p̄terq; hoc longā illam peregrinationem, quā a restituta salute ad extremū sæculi diem de gn̄atione in generatōe longa serie humanū genus facit: vnde ob diuersam fortunā qua velut in æstuoso pelago nauis fluctuat ecclesia neq; satis exultat, neq; tristatur, verum vt caute ambulet, victoriāq; ex ingruentibus procellis reportet. varij veteris & noui instrumenti libri p̄legunt. A domini insuper aduentu ad ipsi us natiuitatem t̄pis meminisse, quod a Mose ad Messiae exortū perdurauit, quo certificatū de sua salute humanū genus ex lege & prophetis illius aduentum futurūq; regnum ardentissimis desiderijs expectauit: prophetias igitur legi & ieiunium obseruari statuere: vt ecclesia ex his & edocta melius & abilitata domini sui Christi natalem, qui in quarta hebdomada semper celebrat, digne exceptum læta salutis suæ primordia, veluti continuo festo ad septuagesimam vsq; digne & merito tractaret. Oratoria siue templa, quæ ecclesias appellauere, nō nisi episcopi diocesani p̄missu ædificari voluere, & comporata ad structurā materia fundiq; solidiori reperto: eundem ad hoc accitū lapidem primariū angularem in fundamentis benedicere, signo crucis signare & orientem solem versus dirigere, tum primū fabris c̄mentarijs superædificare fas esse, Ædem in humani corporis seu crucis formā. Chorū in quo sūmum altare, & psallentiū clericorū chorus, a quo appellat, esset, caput p̄ntare orienti obiectū, rotundū posteriori ædificio breuiorem: sed p̄pter oculos, q̄ in capite sunt, magis luminosum, cancellis a reliq; corpe, veluti collo, distinguī. Turrim huic vnā aut duas (forsitan aptius) auriū loco annecti. Cāpanas in his suspendi, ad populū ad diurna nocturnaq; officia conuocandū. Posterius ædificiū, ita q̄q; versum constitui, vt apte brachia ad dexterā leuāq; reliquū corpus cū pedibus porrectū in longū latūq; significet. Conclauē cōcamerātū, vt plurimū sub turriū vnā esse: ianuā in chorū habens, in quo sacrorū vasa, consecratę vestes, aliaq; ecclesiæ vtenilia reponant, Sacrariū illud dici. Columnas duplici ordine locari, in quarū epistylis testudinem aut tectū geskere, basibus inferius altaria applicari. altaria pallis duob; rite instrata Christi cruce aut sanctorū reliq; cōseruante archula. Candelabris duob; hincatq; hinc dispositis, & libro sp̄ exornata eē. Parietes int° & extra incrustari variāq; (pictura insigniri.

Christi passionem

Christi resurrectionem

Christi in mundo conuersationem

Christi expectationem

Christi Iesu natalem diem

Christianorū oratoria siue templa

Dispositio templorum christianorū
Chorus
Turres
Campanę

Posterius ædificiū.

Sacrariū

Columnę

Altaria & eorū adoratio

De oim gentiū ritibus.

- Baptisteriū** In singulis parochiis singulos excavatos & bene munitos lapides haberi, in quibus consecrata baptisimalis vnda pro baptizandis conseruaretur. Ad dexteram summi altaris parieti aut applicari aut incidi riseum in quo dominici corporis sacramentum ac oleum sacrum pro ægrotis, Chrisma pro baptizandis omni tempore sub clausura haberi voluere. Suggestū in ecclesiæ ad hæc medio esse: ex quo festis diebus populus a sacerdote suo, quæ sciri opus sit edoceretur. Clero soli chorum in ecclesia locum esse, profanæ multitudini posterioriorem partem: diuisim tamen: viris dextrum latus, mulieribus sinistrum: honesto vtrosq; & gestu & cultu esse quicquid contra bonos mores, contra Christianam religionem esset magna diligentia deuitare. Comas in prima ecclesia tam viros q̃ mulieres nutrire, & corpus nudum ostentare mos fuit. Nihilq; aut parum in corporis cultu differre. Mulieres capita obnubere, viros comas decurtare: & vtrosq; in habitu discretos esse beatus Petrus primum præcepit. Admetiri porro sacris ædibus omnibus adiacentem agrū, in quo Christianorum hominum cadauera communiter sepelirentur, Cœmiteriū appellari, ab episcopo consecrari atq; omnibus quibus ecclesia priuilegijs vti.
- Sacriū riseū**
- Suggestū**
- Chīanorū honestas in ecclesia**
- Cœmiteriū**
- Defunctorū exequiæ & q̃ diu lugent**
- Chīanorū funeratio**
- Defunctis non vbiq; æqualiter exequiæ parantur: aliqui enim continuis diebus septem, aliqui nouem, quidam triginta, aut quadraginta, aut quinquaginta, nonnulli centum, reliqui toto anno suos nigris indumentis obuoluti magis q̃ vestiti lugent & iusta quotidie faciunt. Cadauer lotum prius sudarioq; aut cilicio indutum a suæ conditionis viris, clerici a clericis, laici a laicis cum cantu Toletanum concilium efferre decreuit a sacerdote thure suffitum & benedicta aqua conspersum cum certis imprecationibus sepulchro imponi resupinum pedibus ad orientem, capite ad occidentem solem versis, terra postea obrui, Sepulchrum insignum Christiani ibi sepulti lignea cruce & circum eam hedera, cupresso, aut lauro insigniri Christianæ religionis instituta hæc sunt.